

Turun hallinto-oikeuden päätös

Antopäivä

2.6.2015

Päätösnumero

15/0134/1

Diaarinumero

01053/14/4102

01076/14/4102

01081/14/4102

01085/14/4102

01086/14/4102

01093/14/4102

01095/14/4102

Finlex

Asia

Valitus yleiskaavasta

Valittajat

Martin ja Leila Panelius, Salo

Pekka Rintola, Ismo Kakko, Ari Halkiola, Aarno Saarinen, Mervi Niemi, Eino Niemi, Timo Järvilahti ja Sirpa Haapanen, Salo

Tommi Leino, Jaana Kukkonen-Leino ja Timo Matikainen, Salo

Huso-Pöylän puolesta ry, Paimio / asianajaja Sakari Niemelä

Janne ja Johanna Kaunonen sekä Jani ja Helena Heinonen, Paimio

Kaisa ja Tapani Salminen, Paimio / asianajaja Sakari Niemelä

Turun Ursa ry, Turku

Päätös josta valitetaan

Paimion kaupunginvaltuusto

12.6.2014

Paimion kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaavan.

Valitus**Martin ja Leila Paneliuksen valitus**

Paneliukset ovat valittaneet kaupunginvaltuuston päätöksestä ja vaatineet sen kumoamista valituksesta tarkemmin ilmenevin perustein.

OsoiteYliopistonkatu 34
PL 32, 20101 TURKU**Puhelinvaihte**

029 56 42400

Telekopio

029 56 42414

Sähköposti

turku.hao@oikeus.fi

Pekka Rintolan ym. valitus

Kaupunginvaltuuston päätös on kumottava.

Kaavaa hyväksyttäessä on menetelty virheellisesti, koska osallisten vuorovai-
kus on ollut puutteellista. Paimion kaupungintalolla järjestettyyn tilaisuuteen
ei kutsuttu kaikkia kiinteistönomistajia. Myöskään kaikkiin kysymyksiin ei
vastattu. Kaavaluonnoksessa ei ole esitetty asuntojen sijainteja eikä kaava-
alueesta 800 metrin etäisyydellä olevaa saunaa ole otettu huomioon lainkaan.

Meluselvitys on tehty väärin, koska siinä ei ole noudatettu ympäristöministe-
riön ohjetta 4/2012 melun mallintamisesta. Kaava on myös sisällöltään lain-
vastainen, koska tuulimyllyjen aiheuttama melu aiheuttaa terveyshaittoja. Tuu-
livoimaloista aiheutuvan 35 dB:n meluvyöhykkeelle jää neljä vapaa-ajanasun-
toa. Korkeat tuulivoimalat pilaavat maiseman ja aiheuttavat kiinteistöjen arvon
alenemista.

Tommi Leinon, Jaana Kukkonen-Leinon ja Timo Matikaisen valitus

Kaupunginvaltuuston päätös on kumottava.

Kaavaa hyväksyttäessä on menetelty virheellisesti, koska lähes kaikki lähi-
alueiden asukkaat vastustavat hanketta. Asukkaita ei ole kuunneltu. Kaavaeh-
dotusta on myös olennaisesti muutettu sen jälkeen, kun se oli nähtävillä.

Kaavaa koskevat luontoselvitykset ovat riittämättömiä ja puutteellisesti laadi-
tutja lintujen syysmuuton, metson soidinalueen, lepakkojen sekä liito-oravan
osalta. Voimalan 9 uudelta sijaintipaikalta ei ole selvitetty kasvistoa. Yöaikais-
ten lentoestevalojen vaikutuksesta ei ole lainkaan havainnemateriaalia. Selvi-
tysaineistossa on virheellisyyksiä 35 dB:n melurajan sisäpuolella sijaitsevien
rakennusten käyttötarkoitusten osalta.

Kaava on sisällöltään lainvastainen, koska kaava turmelee maisemallisesti ar-
vokkaan Pöylän kylän kulttuurimaiseman. Hankkeeseen kielteisesti suhtautu-
neita asiantuntijalausuntoja ei ole otettu kaavassa huomioon, vaikka niissä on
nimenomaisesti todettu, että tuulivoimaloiden aiheuttamat maisemalliset vai-
kutukset ovat merkittäviä ja erittäin haitallisia. Tuulivoimaloista aiheutuva
melu aiheuttaa terveyshaittaa, eikä niitä saisi sijoittaa alle kahden kilometrin
etäisyydelle asutuksesta. Tuulivoimaloita ei ole mahdollista sijoittaa alueelle
siten, että kaavassa osoitetut luo-alueet eivät turmellu. Kaava ei täytä turvalli-
sen ympäristön sisältövaatimusta, koska tuulivoimaloiden lavoista irtoava jää
voi aiheuttaa vaaratilanteita. Kaavan vaikutusalue ulottuu pitkälle kaava-
alueen rajojen ulkopuolelle. Matikaisen omistaman kiinteistön Kankare RN:o
3:1 kaikki alueet ja suuri osa Leinon ja Kukkonen-Leinon kiinteistön Anttila
RN:o 1:11 alueista jää haitalliseksi katsottavan 35 dB:n melualueen rajan sisäl-
le. Kankareen kiinteistölle on jo rakennettu vapaa-ajan rakennus ja Anttilan
kiinteistölle on tarkoitus rakentaa loma-asunto ja tuotantorakennus. Kaava ai-
heuttaa maanomistajille kohtuutonta haittaa, koska se voi estää maanomista-
jien mahdollisuuden hyödyntää kiinteistöjään haluamallaan tavalla.

Valittajat ovat lainmukaisessa valitusajassa toimittaneet vielä valituksen täy-
dennykseksi otsikoidun kirjelmän, joka on valitusperusteiden osalta sisällöl-
tään sama kuin Huso-Pöylän puolesta ry:n valitus.

Huso-Pöylän puolesta ry:n valitus

Kaupunginvaltuuston päätös on kumottava. Paimion kaupunki on velvoitettava korvaamaan yhdistyksen oikeudenkäyntikulut 7 458,60 eurolla. Hallinto-oikeuden on suoritettava katselmus alueen olosuhteiden ja asutuksen luonteen havainnoimiseksi. Katselmuksen tarvetta puoltaa se, että hankkeesta ei ole suoritettu YVA-menettelyä.

Kaavan selvitykset ovat riittämättömiä. Koska huomattavan kookkaiden tuulivoimaloiden vaikutusalue ulottuu valtakunnallisesti merkittävälle maisema-alueille, YVA-arviointi olisi tullut suorittaa. Melun leviämistä on selvitetty puutteellisesti eikä maakuntakaavoitus tai sen yhteydessä tehdyt selvitykset anna riittävää pohjaa meluvaikutusten arvioinnille. Melumallinnus on laadittu kahden eri 3 MW:n turbiinityypin äänitehotasoja käyttäen. Asiaa arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että hyväksyty 140 metrin tornikorkeus mahdollistaa myös teholtaan 5 MW:n tuulivoimaloiden rakentamisen. Melumallinnuksessa ei ole tutkittu tuulivoimaloiden aiheuttamaa amplitudimodulaatiota eikä esitetty melun kapeakaistaisuutta. Voimaloiden ääniaaltojen yhteisvaikutus on jätetty huomioimatta. Mallinnuksessa käytettyjen melun lähtöarvojen oikeellisuutta ei voida varmistaa, koska ei tiedetä voimalatyyppiä. Mallintamisessa käytetty melun laskentaohjelmisto ei ole luotettava, sillä se sisältää useita epävarmuustekijöitä. Melun laskentatulokseen olisi tullut lisätä ympäristöministeriön ohjeessa esitetty +5 dB:n häiritsevyyskorjaus. Valituksessa on todettu, että melumallinnukset on muodollisesti tehty ympäristöministeriön voimassa olevien säännösten ja ohjeiden mukaan, mutta epävarmuustekijöistä johtuen tehdyllä melumallinnuksella ei saada luotettavaa tietoa tuulivoimala-alueen käytönaikaisesta melualtistuksesta.

Lepakko-, liito-orava- ja linnustonselvitykset ovat riittämättömät kuin myös maisemaa koskeva havainnekuvamateriaali. Lentoestevaloja osoittava havainnekuvamateriaali puuttuu kokonaan. Välkevaikutuksia koskevat selvitykset olisi tullut tehdä kiinteistökohtaisesti. Kun näin ei ole tehty, myös nämä selvitykset ovat riittämättömiä.

Kaava on sisällöltään lainvastainen, koska se turmelee arvokkaan maiseman. Kaava on tältä osin myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen. Myös asiantuntijaviranomainen Varsinais-Suomen maakuntamuseo on kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa todennut, että tuulivoimapuiston maisemavaikutukset ovat erittäin haitallisia. Ympäristöministeriön oppaan mukaan tuulivoimaloiden sijoittamisen suunnittelussa tavoitteena tulisi olla se, että voimalat asettuvat osaksi maisemakuvaa tai jäävät taustalle. Tällainen vaikutus saavutetaan yleensä noin 5-7 kilometrin etäisyydellä voimaloista. Nyt suunniteltu voimalaryhmä tulee hallitsemaan laajalti alueen muutokselle herkkää maisemaa ja muuttamaan alueen luonteeltaan teolliseksi tuotantoalueeksi. Kaavassa ei myöskään ole otettu huomioon rakentamisvaiheen aiheuttamia maastomuutoksia ja -vaurioita kuten kalliolouhintaa ja maaperän kaivamista.

Kaava ei täytä terveellisen elinympäristön sisältövaatimusta, koska kaavassa ei ole noudatettu sosiaali- ja terveysministeriön suosittamaa kahden kilometrin suojaetäisyyttä tai vähintään 10 x tuulivoimalan napakorkeus -mukaista suojaetäisyyttä. Tehtyjen selvitysten mukaan 35 dB:n melualue leviää alueelle, jolla sijaitsee neljä loma-asuntoa. Tuolla alueella yöajan meluarvot siis ylittyvät. Meluselvitysten puutteellisuudesta johtuen melualue on todennäköisesti laa-

jempi. Kaavamääräys tuulivoimaloiden säädettävyydestä on epämääräinen eikä sen toteuttamiskelpoisuudesta ole takeita. Kaavassa ei ole myöskään mitään mainintaa haittavaikutusten valvonnasta.

Kaava aiheuttaa maanomistajille kohtuutonta haittaa, koska hankealueen ulkopuolelle ulottuvat melu- ja välkevaikutukset tulevat rajoittamaan rakentamista maanomistajien kiinteistöillä ja haittaamaan muuta maankäyttöä.

Kaava on lainvastainen myös siksi, että kaava-alueen rajaus ei kokonaisuudessaan kata sitä aluetta, jolle kaavan haitalliset meluvaikutukset ulottuvat. Maanomistusolot alueella ovat pirstaleiset, eikä maanvuokrasopimuksia ole tehty kaikkien kaava-alueen maanomistajien kanssa.

Janne Kaunosen ym. valitus

Kaupunginvaltuuston päätös on kumottava. Hallinto-oikeuden on määrättävä, että hankkeesta suoritetaan YVA-menettely ja hankkeelle haetaan ympäristölupa.

Kaavan valmistelu on ollut virheellistä, koska ympäristölautakunnan jäsen, joka on toiminut ympäristölautakunnan pöytäkirjan tarkastajana, ei ole allekirjoittanut pöytäkirjaa sen virheellisyyksien vuoksi. Pöytäkirja on sittemmin painostuksen vuoksi allekirjoitettu, mutta pöytäkirjan tarkastaja on jättänyt siitä eriävän mielipiteen.

Kaavaa varten laaditut havainnekuvat ja näkemäalueanalyysit ovat riittämättömät ja kiinteistöjen käyttötiedoissa on virheitä. Meluselvitys on harhaanjohtava ja virheellinen, muinaisjäännösinventointi on puutteellinen ja lintujen syysmuuttoa ei ole selvitetty lainkaan. Myös lepakkoa ja liito-oravaa ja metson soidinalueita koskeva selvitys on riittämätön. Kaava-alueella olevan suon osalta ei ole tehty haitta-arviointia.

Kaava on sisällöltään perustuslain kotirauhan turvaamista, omaisuudensuojaa ja ympäristön ja luonnon monimuotoisuutta koskevien säädösten vastainen. Kaava on myös ympäristönsuojelulain ja eräistä naapuruussuhteista annetun lain vastainen.

Kaava turmelee rakennetun ympäristön ja maiseman maankäyttö- ja rakennuslain vastaisesti. Varsinais-Suomen maakuntamuseokin on todennut tämän kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa. Pöylän kylä on maakuntakaavassa osoitettu maakunnallisesti merkittäväksi rakennetun kulttuuriympäristön ryhmäkokonaisuudeksi. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa todennut, että eteläisimmät tuulivoimalat tulevat näkymään voimakkaasti etenkin Pöylän linnavuoren maisemassa Pöylän kylää lähestyttäessä. Kaava vaarantaa myös luonnonarvojen turvaamista koskevan kaavan sisältövaatimuksen, koska se häiritsee oleellisesti kaava-alueen pohjoispuolella sijaitsevan ekologisen käytävän toimintaa ja on myös muuten luonnonarvojen vaalimista ja virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyttä koskevan kaavan sisältövaatimuksen vastainen. Kaava ei täytä siltä edellytettyä turvallisen elinympäristön sisältövaatimusta, koska tuulivoimaloiden lapoihin kertyvä jää ja irtoavat osat voivat aiheuttaa vaaratilanteita ja tuulivoimalat aiheuttavat maastopalariskin, jota ei ole selvitetty lainkaan. Kaava on maanomistajille kohtuuton ja epätasapuolinen,

koska tuulivoimaloiden läheisyydessä olevien kiinteistöjen arvo laskee. Myös alueelle asetettu rakennuskielto on aiheuttanut huomattavia taloudellisia menetyksiä.

Kaavaselostus on virheellinen, koska siinä todetaan, että hankkeen toteuttaja on tehnyt maanvuokrasopimuksen niiden maanomistajien kanssa, joiden alueelle on tarkoitus sijoittaa tuulivoimala. Tämä tieto ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Kaava-alueen keskellä oleva suoalue on jaettu 15 palstaan, eikä näiden palstojen omistajien kanssa ole tehty mainittua vuokra- tai maankäyttösopimusta.

Kaisa ja Tapani Salmisen valitus

Kaupunginvaltuuston päätös on kumottava. Paimion kaupunki on velvoitettava korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut 7 458,60 eurolla. Hallinto-oikeuden on suoritettava katselmus alueen olosuhteiden ja asutuksen luonteen havainnoimiseksi. Katselmuksen tarvetta puoltaa se, että hankkeesta ei ole suoritettu YVA-menettelyä.

Valituskirjelmä on valitusperusteiden osalta samansisältöinen kuin Huso-Pöylän puolesta ry:n valitus.

Turun Ursa ry:n valitus

Kaupunginvaltuuston päätöstä on muutettava siten, että kaavaan lisätään lentoestevaloja koskeva kaavamääräys. Lentoestevalot on varustettava ilmailumääräysten sallimalla näkyvyysmittariohjauksella, joka alentaa lentoestevalojen kirkkautta selkeällä säällä. Yöaikana lentoestevalojen tulee palaa ilmailumääräysten sallimalla tavalla kiinteän punaisen värisinä. Näkyvyysmittariohjauksen pois jättäminen aiheuttaa kohtuuttoman haitan yhdistyksen tähtitornin käytölle sen rakennusluvan mukaiseen käyttötarkoitukseen.

Asian käsittely ja selvittäminen

Kaupunginhallitus on antanut lausunnon. Lausunnossa on vaadittu, että hallinto-oikeus jättää tutkimatta sellaisten yksityishenkilöiden tekemät valitukset, jotka eivät perustu Paimion kaupungin jäsenyyteen. Myös Turun Ursa ry:n valitus tulisi jättää tutkimatta, koska siinä on vaadittu ainoastaan lentoestevaloja koskevan kaavamääräyksen lisäämistä kaavaan, mitä hallinto-oikeudella ei ole toimivaltaa tehdä.

Paneliukset ovat antaneet vastaselityksen sekä selvitystä valitusoikeudestaan.

Pekka Rintola ym. ovat antaneet vastaselityksen ja selvitystä valitusoikeudestaan. Valittajat katsovat olevansa asiassa asianosaisia, koska heidän Salon kaupungin puolella olevat kiinteistönsä sijaitsevat lähellä Paimion puolella olevaa tuulipuistoaluetta ja lähin rakennus sijaitsee alle kilometrin etäisyydellä tuolle alueelle osoitetun tuulivoimalan paikasta. Rintola ym. ovat antaneet vielä valituksen täydennyksen.

Tommi Leino ym. ovat antaneet vastaselityksen ja selvitystä valitusoikeudes-

taan. Valitusoikeutta koskevassa selvityksessä he ovat todenneet omistavansa Salon kaupungin puolella sijaitsevat kiinteistöt Anttila RN:o 1:11 ja Kankare RN:o 1:3, jotka molemmat rajautuvat Paimion kaupungin puolella sijaitsevaan hankealueeseen. Kiinteistöistä Kankare sijaitsee kokonaisuudessaan 35 dB:n melualueen sisällä ja Anttilan kiinteistö osittain. Koska tuulivoimaloista aiheutuvan melun vaikutusalueella asuin- ja lomarakentaminen saattaa kokonaan estyä, Leino, Kukkonen-Leino ja Matikainen katsovat olevansa asiassa asianosaisia.

Huso-Pöylän puolesta ry on antanut vastaselityksen ja valituksen täydennykseksi otsikoidun kirjelmän.

Janne Kaunonen ym. ovat antaneet vastaselityksen.

Salmiset ovat antaneet vastaselityksen.

Turun Ursa ry on antanut vastaselityksen ja selvitystä valitusoikeudestaan. Valitusoikeutta koskevassa selvityksessä yhdistys on todennut omistavansa Paimion kaupungin puolella sijaitsevan kiinteistön Alistupa RN:o 1:56. Yhdistys on vastaselityksessään vaatinut, että mikäli kaavaa ei yhdistyksen vaatimalla tavalla muuteta, päätös on kumottava.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

- 1) Hallinto-oikeus ei tutki Martin ja Leila Paneliuksen valitusta eikä valitusta Ari Halkiolan, Aarno Saarisen, Mervi Niemen ja Eino Niemen osalta.
- 2) Hallinto-oikeus ei tutki valitusperusteita, jotka liittyvät YVA-menettelyn toimittamiseen.
- 3) Hallinto-oikeus hylkää katselmuksen toimittamista koskevan vaatimuksen.
- 4) Hallinto-oikeus on tutkinut Pekka Rintolan, Ismo Kakon, Timo Järvilahden ja Sirpa Haapasen sekä Tommi Leinon, Jaana Kukkonen-Leinon ja Timo Matikaisen, Huso-Pöylän puolesta ry:n, Janne ja Johanna Kaunosen sekä Jani ja Helena Heinosen, Kaisa ja Tapani Salmisen sekä Turun Ursa ry:n valitukset.

Hallinto-oikeus hylkää valitukset.

- 5) Hallinto-oikeus hylkää Huso-Pöylän puolesta ry:n sekä Kaisa ja Tapani Salmisen oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan vaatimuksen.

Ratkaisun perustelut

- 1) **Tutkimatta jäävät valitukset**

Maankäyttö- ja rakennuslain 188 §:n 1 momentin mukaan yleiskaavan, asema-kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin kuntalaissa säädetään.

Kuntalain 92 §:n 1 momentin mukaan oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Kuntalain 4 §:n mukaan kunnan jäsen on:

- 1) henkilö, jonka kotikuntalaisa (201/94) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on (kunnan asukas);
- 2) yhteisö, laitos ja säätiö, jonka kotipaikka on kunnassa; sekä
- 3) se, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa.

Salon kaupungista olevat Martin ja Leila Panelius omistavat Salon kaupungin alueella olevan rakennetun kiinteistön Vanha Böylä RN:o 4:5. Karttatarkastelun mukaan kiinteistö sijaitsee noin kahden kilometrin etäisyydellä Paimion puolella olevan kaava-alueen rajasta. Salon kaupungista olevat Mervi Niemi sekä Eino Niemi kuolinpesän osakkaina omistavat Salon kaupungin alueella rakennetun kiinteistön Rauhala RN:o 3:24, joka sijaitsee noin 1,2 kilometrin etäisyydellä Paimion puolella olevasta kaava-alueesta. Salon kaupungista oleva Aarno Saarinen omistaa Salon kaupungin alueella rakennetun kiinteistön Kelkkämäki RN:o 3:21, joka sijaitsee noin 770 metrin etäisyydellä Paimion puolella olevasta kaava-alueesta. Salon kaupungista oleva Ari Halkiola omistaa Salon kaupungin alueella rakennetun kiinteistön Kolkkala RN:o 3:20, joka sijaitsee noin kilometrin etäisyydellä Paimion puolella olevasta kaava-alueesta. Valittajat ovat valitusoikeutensa perusteeksi vedonneet tuulivoimapuiston aiheuttamaan haitalliseen meluun, maiseman turmeltumiseen sekä kiinteistöjen arvon alenemiseen.

Kukaan edellä mainituista henkilöistä ei esitetyn selvityksen nojalla ole kuntalaisa tarkoitettu Paimion kaupungin jäsen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaavamuutoksen mahdollinen vaikutus kiinteistöjen arvoon ei ole sellainen välitön vaikutus, jonka johdosta valittajalle syntyisi kaavan hyväksymistä koskevassa asiassa asianosaisen asema. Myöskään maisemakuvassa tapahtuvan muutoksen ei ole katsottu aiheuttavan asianosaisasemaa. Mikään mainituista kiinteistöistä ei myöskään sijaitse meluselvityksen mukaisen 35 dB:n melualueen sisällä, josta voisi olla välittömiä vaikutuksia alueen maankäyttöön lähinnä rakentamisen osalta. Tähän nähden ja kun otetaan huomioon kiinteistöjen etäisyys kysymyksessä olevasta kaava-alueesta, päätöksellä hyväksyä tuulivoimala-alueita koskeva yleiskaava ei ole sellaisia välittömiä vaikutuksia näiden valittajien oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun, että heitä olisi pidettävä tässä asiassa kuntalaisa tarkoitettuina asianosaisina. Heidän valituksensa Paimion kaupunginvaltuuston päätöksestä on tästä syystä jätettävä tutkimatta.

2) **YVA-menettelyyn liittyvät valitusperusteet**

Hallinto-oikeuslain mukaan hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee ne hallinto-oikeudelliset valitukset, hallintoriita-asiat ja muut asiat, jotka säädetään kuuluviksi sen toimivaltaan hallintolainkäyttölaissa tai muussa laissa.

ELY-keskus on 4.2.2014 päättänyt, että tuulivoimalahankkeeseen ei ole tarpeen soveltaa YVA-menettelyä. Tässä asiassa on kysymys yleiskaavan hyväksymisestä. Kysymys ei siten ole ympäristövaikutusten arviointimenettelystä eikä ympäristönsuojelulaissa tarkoitettusta lupa-asiasta eikä myöskään hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä. Tästä syystä YVA-menettelyyn liittyvät valitusperusteet jäävät tämän asian yhteydessä tutkimatta.

3) **Katselmuspyyntö**

Hallintolainkäyttölain mukaan asian selvittämiseksi voidaan toimittaa katselmus.

Asian ratkaisemisen kannalta merkitykselliset seikat käyvät ilmi kaavaselostuksesta, asiakirjoissa olevista lausunnoista, maisemaselvityksistä, kartoista ja havainnekuvista. Katselmuksen toimittaminen asian selvittämiseksi ei siten ole tarpeen.

4) **Valitusoikeus tutkittavien valitusten osalta**

Kaupunginhallituksen lausunnossa on vaadittu, että hallinto-oikeuden tulisi jättää sellaisten yksityishenkilöiden tekemät valitukset tutkimatta, jotka eivät ole Paimion kaupungin jäseniä. Lisäksi on vaadittu, että Turun Ursa ry:n valitus tulee jättää tutkimatta, koska siinä on vaadittu ainoastaan päätöksen muuttamista, johon hallinto-oikeudella ei ole toimivaltaa.

Hallinto-oikeuden hankkiman selvityksen mukaan Pekka Rintola omistaa Salon kaupungin alueella kiinteistön Harjula RN:o 1:29, Ismo Kakko omistaa kiinteistön Joonala RN:o 1:20, Timo Järvilahti omistaa muun ohella kiinteistön Maisalan ulkotila RN:o 1:15, Sirpa Haapanen omistaa kiinteistön Koivikko RN:o 1:28, Tommi Leino ja Jaana Kukkonen-Leino omistavat kiinteistön Anttila RN:o 1:11 ja Timo Matikainen kiinteistön Kankare RN:o 1:3. Kaikki edellä mainitut henkilöt ovat Salon kaupungin jäseniä. Kaikki mainitut kiinteistöt joko rajautuvat Paimion kaupungin puolella olevaan kaava-alueeseen tai ainakin sijaitsevat erittäin lähellä sitä.

Tuulivoimaloiden meluvaikutuksia on viime aikoina selvitetty runsaasti ja uutta ohjeistusta sen suhteen on jo annettu. Myös sitovampaa normistoa laaditaan parhaillaan. Oikeuskäytännössä on todettu, että kaavoituksessa yleisesti noudatettavat valtioneuvoston melutason ohjearvot eivät suoraan sovellu tuulivoimamelun häiritsevyyden arviointiin. Ympäristöministeriön vuonna 2012 antaman suosituksen mukaan loma-asumiseen käytettävillä alueilla taajamien ulkopuolella melutaso ei saisi ylittää yöohjearvoa 35 dB. Kaikki edellä mainitut valittajien kiinteistöt sijaitsevat kokonaan tai osittain tuulivoimapuistoa koskevan meluselvityksen mukaisen 35 dB:n melualueen sisällä.

Kun otetaan huomioon, että kysymyksessä on kuntarajan ylittävä yhtenäinen kaava-alue, naapurikaupungin puolella sijaitsevan kaava-alueen läheisyys valittajien kiinteistöihin nähden ja se, että tuulivoimaloista voi aiheutua sellaista melua tuulivoimala-alueen ulkopuolelle, jolla voi olla vaikutusta näiden toisen kaupungin alueella sijaitsevien kiinteistöjen maankäyttöön, hallinto-oikeus katsoo, että kuntalaissa tarkoitettua asianosaisen käsitettä on tässä tuulivoimapuiston yleiskaavan hyväksymistä koskevassa asiassa tulkittava laajasti siten, että mainittujen kiinteistöjen omistajia on pidettävä asianosaisina ja heidän valituksensa on tästä syystä tutkittava.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaavan muuttamista koskevan vaatimuksen on katsottu sisältävän vaihtoehtoisen vaatimuksen kaavapäätöksen kumoamisesta lainvastaisena. Hallinto-oikeus on tulkinnut Turun Ursa ry:n vaatituneen vaihtoehtoisesti päätöksen kumoamista. Koska Turun Ursa ry omistaa

kiinteistön Alistupa RN:o 1:56 Paimion kaupungin alueella, sillä on asiassa valitusoikeus.

Valitusoikeuden puuttumista koskeva väite hylätään siten näiden valittajien osalta.

Vuorovaikutus ja kaavaehdotuksen asettaminen uudelleen nähtäville

Valituksissa on esitetty kaavoitusmenettelyn olleen virheellistä, koska vapaa-ajan kiinteistön omistajia ei ollut erikseen kirjeitse kutsuttu yleisötilaisuuksiin, yleisötilaisuuksissa ei ollut annettu vastauksia kaikkiin osallisten esittämiin kysymyksiin ja koska hanketta vastustavien osallisten mielipiteitä ei ollut otettu huomioon. Kaavaehdotusta on myös muutettu asettamatta sitä uudelleen nähtäville.

Sovellettavat säännökset

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (*osallinen*), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Kaavaa laadittaessa tulee riittävän aikaisessa vaiheessa laatia kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista. Kaavoituksen vireilletulosta tulee ilmoittaa sillä tavoin, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista, suunnitellusta aikataulusta sekä osallistumis- ja arviointimenettelystä. Ilmoittaminen on järjestettävä kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Ilmoittaminen voi tapahtua myös kaavoituskatsauksesta tiedottamisen yhteydessä. Vireilletulosta tiedottamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Kaavaehdotus on asetettava julkisesti nähtäville. Nähtäville asettamisesta on tiedotettava kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Kunnan jäsenille ja osallisille on varattava tilaisuus esittää mielipiteensä asiassa (*muistutus*). Muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa, on ilmoitettava kunnan perusteltu kannanotto esitettyyn mielipiteeseen.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaan maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettu tilaisuuden varaaminen osallisille mielipiteensä esittämiseen kaavaa valmisteltaessa voidaan tehdä asettamalla valmisteluaineisto nähtäville ja varaamalla tilaisuus esittää mielipide määräajassa kirjallisesti tai suullisesti taikka erityisessä kaavaa koskevassa tilaisuudessa taikka muulla sopivaksi katsottavalla tavalla. Tässä yhteydessä voivat mielipiteensä esittää myös muut kunnan jäsenet.

Yleiskaavaehdotus on pidettävä kunnassa julkisesti nähtävänä vähintään 30 päivän ajan. Kunnan jäsenillä ja osallisilla on oikeus tehdä muistutus kaavaehdotuksesta. Muistutus on toimitettava kunnalle ennen nähtävänäoloajan päättymistä.

Jos kaavaehdotusta on olennaisesti muutettu sen jälkeen, kun se on asetettu julkisesti nähtäville, se on asetettava uudelleen nähtäville. Uudelleen nähtäville asettaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos muutokset koskevat vain yksityistä etua ja niitä osallisia, joita muutokset koskevat, kuullaan erikseen.

Toteutunut vuorovaikutus

Kaavaselostuksen mukaan kaavoitus on käynnistetty Paimion kaupunginhallituksen päätöksellä huhtikuussa 2012. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on asetettu nähtäville helmikuussa 2013 ja se on ollut nähtävillä koko kaavoitusprosessin ajan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan kaavoituksen vaiheista, sisällöstä, yleisötilaisuuksista, luonnosten ja ehdotusten nähtävilläolosta sekä mahdollisuuksista mielipiteen esittämiseen tiedotetaan seuraavilla tavoilla; ilmoituksina ja kuulutuksina, paikallislehdessä, kaupungin ilmoitustaululla ja kaupungin internet-sivuilla. Hankkeesta on järjestetty kaksi yleisötilaisuutta, joista hankkeesta kiinnostuneilla on ollut mahdollisuus kuulla hankkeesta ja alueen kaavoituksesta tarkemmin sekä tutustua laadittuihin taustaselvityksiin. Kaavaluonnos on ollut julkisesti nähtävillä 1.3. – 2.4.2013. Kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävillä 23.12.2013 – 20.1.2014. Ehdotuksesta on tehty muistutuksia, joihin kaavan laatija on antanut vastineet.

Kaavaehdotusta on kaavaselostuksen mukaan nähtävillä olon jälkeen muutettu seuraavasti:

- kolmanneksi pohjoisin voimala on poistettu kokonaan,
- suunnittelualueen halki kulkevan johtoalueen läheisyydessä sijaitsevien voimaloiden sijaintia on tarkistettu, jotta voimaloiden ja johtoalueen väliin on saatu riittävä suojaetäisyys,
- kaupunkien rajalle sijoitettu toiseksi eteläisin tuulivoimala on siirretty kokonaisuudessaan Salon puoleiselle osayleiskaava-alueelle,
- kaavamääräyksiin on tehty seuraavat muutokset:
  - M-1-määräyksestä on poistettu viittaus valtioneuvoston päätöksen numeroon (VNp 993/92). Meluntorjunnan osalta määräystä on lisäksi tarkennettu seuraavasti: Mikäli alueelle suunnitellaan sijoitettavaksi uusia melulle herkkiä toimintoja, on suunnittelussa otettava huomioon melun torjunta siten, että valtioneuvoston päätöksen mukaiset melutason ohjearvot ja ympäristöministeriön suositushjearvot eivät ylitä.
  - Tuulivoimaloiden enimmäiskorkeus on määritelty 200 metriin perustuen melu- ja varjon vilkuntamallinnuksissa käytettyyn voimalatyyppiin.
  - Yleismääräyksissä puolustusvoimien hyväksyntää koskeva kohta on muutettu muotoon: Puolustusvoimilta on pyydyttävä lausunto ennen rakennusluvan myöntämistä. Maininta on lisätty myös tv-alueita koskevaan kaavamääräykseen.
  - Yleismääräykseen on lisätty määräykset, että tuulivoimalat on purettava niiden käyttöajan päätyttyä kohtuullisessa ajassa rakennusvalvonnan ohjeistuksen mukaisesti ja rakennuspaikka ympäristöineen tulee maisemoida.

Johtopäätökset

Kaavoituksen yhteydessä noudatettavasta vuorovaikutusmenettelystä säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa ja -asetuksessa. Asiakirjoissa olevan selvityksen mukaan yleisötilaisuuksista on tiedotettu kaupungin internet-sivuilla sekä Kunnallislehdessä. Paimion kaupungin ilmoituksen mukaan ketään ei ole kutsuttu yleisötilaisuuteen kirjeitse. Sen sijaan Salon kaupungin ilmoituksen mukaan kaava-alueen maanomistajille sekä Salon kaupungin puolella sijaitsevan kaava-alueen naapureille sekä luonnosvaiheesta esitettyjen mielipiteen esittäjille on tiedotettu yleisötilaisuudesta myös kirjeitse. Koska yleisötilaisuudesta on tiedotettu osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ilmoitetulla tavalla, vuorovaikutus on toteutunut lain edellyttämällä tavalla. Se, että joitakin tahoja on sen lisäksi erikseen kutsuttu kirjeitse, ei tee menettelystä lainvastaista. Mainituissa maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen säännöksissä ei edellytetä, että kaavoittaja antaa täydelliset vastaukset yleisötilaisuuksissa esitettyihin kysymyksiin. Sen sijaan säädöksissä edellytetään, että kunnan on annettava perusteltu kannanotto niille, jotka ovat tehneet kaavaehdotuksesta muistutuksen. Asiassa ei ole edes väitetty, että näin ei olisi menetelty.

Kunta päättää itsehallintonsa nojalla kaavan sisällöstä kuultuaan asiassa ensin osallisia. Kaavan laatimiseen liittyy usein erilaisten näkemysten yhteensovittamista. Tämän vuoksi vuorovaikutus ei aina voi johtaa kaikkien esitettyjen mielipiteiden huomioon ottamiseen. Kaavoitusmenettelyn laillisuutta ja menettelyssä toteutunutta vuorovaikutusta arvioitaessa noudatetaan maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen säännöksiä. Näin ollen, kun otetaan huomioon edellä mainittu selvitys kaavan laatimisen vaiheista, kaavan laatimisen yhteydessä toteutuneista vuorovaikutusmahdollisuuksista sekä tiedottamisesta, kaavavalmistelulta edellytetty vuorovaikutus on toteutunut maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen mukaisesti.

Kaavaehdotukseen nähtävillä olon jälkeen tehdyt muutokset, kuten yhden voimalan poistaminen ja tuulivoimaloiden sijainnin tarkistaminen riittävän suojatäisyyden saavuttamiseksi ovat pääosin hanketta vastustavien muistutusten suuntaisia. Tähän nähden ja kun otetaan huomioon, että muut muutokset ovat lähinnä teknisluonteisia tarkistuksia, kaavaehdotusta ei ole olennaisesti muutettu niin, että se olisi ollut tarpeen laittaa uudelleen nähtäville.

Menettelyyn liittyvät muut valitusperusteet

Janne Kaunoson ym. valituksessa on esitetty kaavan syntyneen virheellisessä järjestyksessä, koska ympäristölautakunnan jäsenenä ollut kokouksen pöytäkirjan tarkastaja ei ole suostunut allekirjoittamaan virheellisenä pitämäänsä pöytäkirjaa. Pöytäkirja on sittemmin valituksen mukaan painostuksen johdosta allekirjoitettu ja pöytäkirjan tarkastaja on jättänyt asiassa eriävän mielipiteen.

Kuntalain mukaan toimielimen kokouksesta pidetään pöytäkirjaa. Valituksesta ilmenee, että valituksessa mainittu pöytäkirja on allekirjoitettu. Sikäli kuin pöytäkirjan tarkastajaan on mahdollisesti pyritty vaikuttamaan epäasiallisin keinoin, asian tutkiminen ei kuulu hallinto-oikeuden toimivaltaan.

Kaava ei ole syntynyt valituksissa mainitulla tavoin virheellisessä järjestyksessä.

Kaava-alueen ja sen ympäristön olosuhteet sekä kaavan tarkoitus

Yhteensä noin 4,1 km²:n kokoinen Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava-alue sijaitsee Paimion ja Salon kaupunkien rajamaastossa Huson ja Pöylän kylien läheisyydessä. Molempien kaupunkien alueelle sijoittuva osayleiskaava on käsitelty erikseen kummankin kaupungin hallintomenettelyssä oman kunnan alueen osalta. Paimion kaupungin alueelle sijoittuva kaava-alue on kooltaan noin 3 km². Kaava-alue sijaitsee noin 10 kilometrin etäisyydellä Paimion keskustasta, noin 7 kilometrin etäisyydellä Sauvon keskustasta ja noin 16 kilometrin etäisyydellä Salon keskustasta. Kaava-alue on yksityisten maanomistajien omistuksessa ja pääasiassa metsätalouskäytössä. Valituksenalainen Paimion puolelle sijoittuva kaava-alue rajoittuu koko itäsvultaan Salon kaupungin rajaan. Kaava-alueen lähiympäristö on pääosin maa- ja metsätalouskäytössä, mutta alueella on myös yksittäisiä vakituisia ja vapaa-ajan rakennuksia. Alueen pohjoispuolella kulkee valtatie 110 ja alueen halki kulkee 400 kV:n voimajohto (Inkoo-Lieto) sekä 110 kV:n voimajohto (Lieto-Salo). Kaava-alueen pohjois- ja länsisuunnalla on Paimion puolella sijaitsevat Kurjen kylä ja Huson kylä ja kaakossa Salon puolella sijaitseva Pöylän kylä.

Kaavaselostuksen mukaan tavoitteena on ollut laatia osayleiskaava, joka mahdollistaa kahdeksan tuulivoimalan rakentamisen suunnittelualueelle. Tuulivoimapuisto koostuu tuulivoimaloista perustuksineen, niitä yhdistävistä maakaapeleista, tuulipuiston sähköasemasta sekä tuulivoimaloita yhdistävistä teistä. Voimaloista kuusi sijoittuu Paimion kaupungin puoleiselle alueelle ja kaksi Salon kaupungin alueelle. Kaava on laadittu niin, että sen perusteella voidaan myöntää rakennusluvut.

Kaavan selvityksiä koskevat säännökset

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaan edellä mainittuja kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset muun ohella ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin sekä maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Melun mallintamiseen ja arvioimiseen liittyvät säännökset ja viranomaisohjeet

Melutason ohjearvoista annetun valtioneuvoston päätöksen (993/1992) 1 §:n mukaan päätöstä sovelletaan meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyssä. Päätöksessä esitetyt melutasoja koskevat ohjearvot eivät ole sitovia, vaan enimmäisarvot ovat ohjeellisia. Ohjearvoja

on kuitenkin oikeuskäytännössä pidetty yleisesti jokapäiväisessä elinympäristössä suurimpina hyväksyttävänä melutasoina.

Asumiseen käytettävillä alueilla, virkistysalueilla taajamissa ja taajamien välitömmässä läheisyydessä sekä hoito- tai oppilaitoksia palvelevilla alueilla on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää ulkona melun A-painotetun ekvivalenttitason (L_{Aeq}) päiväohjearvoa (klo 7-22) 55 dB eikä yöohjearvoa (klo 22-7) 50 dB. Uusilla alueilla on melutason yöohjearvo kuitenkin 45 dB.

Loma-asumiseen käytettävillä alueilla, leirintäalueilla, taajamien ulkopuolella olevilla virkistysalueilla ja luonnonsuojelualueilla on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää päiväohjearvoa 45 dB eikä yöohjearvoa 40 dB.

Ympäristöministeriö on antamassaan ohjeessa 4/2012 ”Tuulivoimalarakentamisen suunnittelu” edellä mainittuun valtioneuvoston melutason ohjearvoista antamaan päätökseen viitaten todennut, että se ei suoraan sovellu tuulivoimamelun häiritsevyyden arviointiin. Tuulivoimarakentamisesta saatujen kokemusten ja melun häiritsevyytustkimusten perusteella on todettu, että näiden melutason ohjearvojen käyttäminen suunnittelussa johtaa liian suureen meluhäiriöön. Tuulivoimarakentamisen meluvaikutusten minimoimiseksi on olennaista sijoittaa tuulivoimalat riittävän kauas asutuksesta ja muista meluvaikutuksille herkistä kohteista. Tuulivoimarakentamisen suunnittelussa suositellaan käytettäväksi oppaassa (4/2012) esitettäviä suunnitteluohjearvoja. Ne perustuvat pääosin muiden maiden kokemuksiin tuulivoimaloiden tuottaman äänen häiriövaikutuksista ja muissa maissa käytössä oleviin tuulivoimalamelulle annettuihin ohjearvoihin. Ohjeen mukaan tuulivoimarakentamisen suunnitteluohjearvot ovat riskienhallinnan ja suunnittelun apuväline. Niiden avulla voidaan tunnistaa tuulivoimarakentamiseen parhaiten soveltuvat alueet. Näillä suunnitteluohjearvoilla pyritään varmistamaan, ettei tuulivoimaloista aiheudu kohtuutonta häiriötä ja että esimerkiksi asuntojen sisämelutasot pysyvät asumisterveysohjeen mukaisina.

Suosituksen mukaan asumiseen käytettävillä alueilla, loma-asumiseen käytettävillä alueilla taajamissa ja virkistysalueilla melutaso ei saisi ylittää ulkona melun A-painotetun ekvivalenttitason (L_{Aeq}) päiväohjearvoa (klo 7-22) 45 dB eikä yöohjearvoa (klo 22-7) 40 dB.

Loma-asumiseen käytettävillä alueilla taajamien ulkopuolella, leirintäalueilla ja luonnonsuojelualueilla melutaso ei saisi ylittää päiväohjearvoa 40 dB eikä yöohjearvoa 35 dB.

Mikäli tuulivoimalan ääni on laadultaan erityisen häiritsevää eli ääni on tarkastelupisteessä soivaa (tonaalista), kapeakaistaista tai impulssimaista tai se on selvästi sykkivää (amplitudimoduloitua eli äänen voimakkuus vaihtelee ajallisesti), lisätään laskenta- tai mittaustulokseen 5 desibeliä ennen suunnitteluohjearvoon vertaamista. Ulkomelutason suunnitteluohjearvojen lisäksi asuntojen sisätiloissa käytetään terveydensuojelulain (763/94) sisältövaatimuksiin pohjautuen asumisterveysohjeen mukaisia taajuuspainottamattomia tunnin keskiäänitasoon $L_{eq,1h}$ perustuvia suunnitteluohjearvoja koskien pienitaajuisia melua. Sisämelutasot voidaan arvioida ulkomelutasojen perusteella ottamalla huomioon rakennusten vaipan ääneneristävyys.

Ympäristöministeriö on antanut ohjeen tuulivoimaloiden melun mallintamisesta (2/2014). Ohje on annettu ympäristönsuojelulain (86/2000) 108 §:n ja 117

§:n nojalla ja se on tullut voimaan 28.2.2014. Ohje on voimassa toistaiseksi. Tuulivoimaloiden melun mallinnusohje on tarkoitettu ohjeeksi suunnittelussa arvioitaessa tuulivoimaloiden tuottamaa melukuormitusta muun ohella maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa menettelyissä. Ohjeen mukaan tuulivoimaloiden melumallinnuksen lähtöarvoina käytetään ympäristöministeriön mitausohjeen mukaisesti mitattuja tai valmistajan standardin IEC TS 61400-14 mukaisesti ilmoittamia tuulivoimaloiden melupäästön takuarvoja. Ohjeessa todetaan myös, että äänen mahdollinen kapeakaistaisuus ja pienitaajuisien komponenttien osuus äänen spektrissä selvitetään. Melun impulssimaisuuden ja merkityksellisen sykinnän (amplitudimodulaatio) vaikutukset sisältyvät lähtökohtaisesti valmistajan ilmoittamiin melupäästön takuarvoihin. Sanktio voidaan huomioida laskennan lähtöarvoissa, mikäli tiedetään tuulivoimalan melupäästön sisältävän kapeakaistaisia/tonaalisia komponentteja ja näiden erityispiirteiden voidaan arvioida olevan kuulohavainnoin erotettavissa ja ohjeistuksen mukaisesti todennettavissa melulle altistuvalla alueella.

Liikenneviraston ohje tuulivoimalan sijoittamisesta liikenneväylien läheisyyteen

Liikenneviraston 24.5.2012 antamassa ohjeessa todetaan, että tutkimusten mukaan jäätä voi sinkoutua sekä toiminnassa että paikallaan olevasta tuulivoimalasta yllättävän kauas. Tuulivoimapuistohankkeen suunnittelijan tulee esittää liikenneviranomaiselle selvitys siitä, miten voimalan lapojen jäätyminen estetään ja miten mahdollisesti lapoihin kertynyt jää tunnistetaan. Liikennevirasto edellyttää, että tuulivoimalan lavoista mahdollisesti sinkoava jää tai muu irtoava osa ei aiheuta haittaa liikenneväylien liikenteelle. Liikenneturvallisuuden varmistamiseksi tuulivoimala tulee sijoittaa riittävän etäälle maantiestä. Pääteillä, joilla nopeusrajoitus on 100 km/h tai enemmän, tuulivoimalan suositeltava etäisyys maantiestä on 300 metriä.

Kaavaan liittyvä selvitysaineisto

Varsinais-Suomen tuulivoimavaihemaaakuntakaava

Kaava-alue kuuluu osana Varsinais-Suomen maakuntavaltuustossa 10.6.2013 hyväksytyyn Varsinais-Suomen tuulivoimavaihemaaakuntakaavaan, joka on sittemmin vahvistunut 9.9.2014. Vaihekaavalla on osoitettu tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat alueet sisämaassa ja rannikolla. Tuulivoimavaihemaaakuntakaava ei ole ollut vielä voimassa Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaavaa hyväksyttäessä, mutta sen aineistoa on käytetty ja on voitukin käyttää osayleiskaavaa laadittaessa.

Vaihemaaakuntakaavan tausta-aineistona on ollut muun muassa maakuntaliiton tekemä Varsinais-Suomen tuulivoimaselvitys 2010-2011. Tämä lisäksi maakuntakaavaa varten on laadittu erillinen linnustonselvitys, kulttuuriympäristöä koskevat selvitykset, hiljaisten alueiden kartoitus sekä ekologisten alueiden ja yhteyksien kartoitus.

Vaihemaaakuntakaavan kaavaselostuksesta ilmenee, että aluerajaukset perustuvat Varsinais-Suomen tuulivoimaselvityksen tuloksiin, jonka mukaisia aluerajauksia on tarkennettu kaavatyön yhteydessä. Selvityksessä tehdyt näkyvyys- ja maisema-analyysit on tehty huomioiden noin 100-150 metriä napakorkeu-

deltaan olevat voimalat. Tuulivoimala-alueiden sijoittelussa on otettu huomioon tuulivoimaloiden aiheuttama melu-, välke-, varjostus- ja vilkkumishaitta soveltamalla 650-700 metriä leveää puskurialuetta lähimpiin häiriintyviin kohteisiin. Asutuksesta ja loma-asutuksesta riittävän etäällä olevista ns. tyhjistä alueista on myös poistettu luonnonsuojelualueet ja luonnonsuojeluohjelmien (ei harjijensuojelu) mukaiset aluerajaukset, Natura-alueet, IBA- ja FINIBA-alueet sekä maisema- ja kulttuuriympäristön alueet. Näiden rajausten jälkeen vaihemaakuntakaavassa osoitetut tuulivoima-alueiden aluerajaukset osoittavat alueita, joilla tuulivoimatuotanto voidaan järjestää suurissa, vähintään kymmenen voimalaa käsittävissä kokonaisuuksissa. Merkinnöillä ei ole osoitettu yksittäisten voimaloiden sijaintipaikkoja eikä ole määritetty alueille sijoitettavien voimaloiden suurinta sallittua korkeutta tai voimalatehoa. Alueiden rajausten tarkennuksessa on kiinnitetty huomiota erityisesti lähialueen asutukseen siten, ettei alueelle sijoitettavien voimaloiden yhteisvaikutus aiheuta kohtuutonta haittaa yksittäiselle kiinteistölle.

Nyt kysymyksessä oleva Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava-alue sijoittuu Varsinais-Suomen tuulivoimavaihemaakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle (tv-501). Kysymyksessä on maakunnallisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon soveltuva alue, jolle voidaan selvitysten mukaan sijoittaa yli 10 tuulivoimalayksikköä. Aluetta koskevan suunnittelumääräyksen mukaan alueen säilyminen tuulivoimatuotannolle tulee turvata kuntakaavoituksella. Kuntakaavoituksen ja alueen muun yksityiskohtaisen suunnittelun yhteydessä tulee huomioiduksi vaikutukset elinympäristöön, linnustoon sekä kulttuuriympäristön ja maiseman arvoihin. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteen ja puolustusvoimien toiminnasta aiheutuvat rajoitteet. Alueellisille ympäristöviranomaisille, puolustusvoimille, lentoliikennettä valvoville viranomaisille sekä museoviranomaisille tulee varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Meluseelvitys

Pöyry Finland Oy on 20.11.2013 laatinut hanketta koskevan meluseelvityksen. Tuulivoimalaitosten melua on tarkasteltu alkuperäisen suunnitelman mukaisessa tilanteessa, jossa suunniteltuja tuulivoimaloita on ollut yhdeksän. Selvityksessä on tarkasteltu kahta turbiinityyppiä Vestas V112 3 MW ja Nordex N117 3 MW, joiden napakorkeus on 140 metriä. Mallinnuksessa on käytetty valmistajan arvioimaa melupäästön takuuarvoa. Tiedossa ei ole, että mallinnuksessa käytetyille turbiineille olisi taattu melun amplitudimodulaatiota eikä mallinnetuille voimaloille ole annettu takuuna myöskään erityisiä melun kapeakaistaisia ominaisuuksia. Melun leviäminen maastoon on havainnollistettu käyttäen tietokoneavusteista melun laskentaohjelmistoa CadnaA 4.3. Mallissa otetaan huomioon äänen geometrisen leviämismuutuminen, maaston korkeuserot, rakennukset sekä maanpinnan ja ilmakehän vaimennusvaikutukset. Koska laskennassa on hyödynnetty voimalavalmistajan arvioimaa takuuarvoa, laskennan epävarmuus on sisällytetty tuulivoimalan äänen melupäästöarvoon.

Osayleiskaavatyön viimeistelyvaiheessa on 21.5.2014 laadittu melumallinnuksen tarkistus, jossa käytettiin vain yhtä turbiinityyppiä Nordex N117 3MW, jonka oletettiin vastaavan 3 MW:n voimalan äänitehotasoa. Mallinnus tehtiin käyttäen tietokoneavusteista melun laskentaohjelmistoa CadnaA 4.4. ja se tehtiin lopullisen osayleiskaavan mukaisen kahdeksan tuulivoimalan osalta. Samassa yhteydessä tarkistettiin kaikkien suunnittelualueen ja sen läheisyydessä

sijaitsevien kiinteistöjen oikea käyttötarkoitus (asuinrakennus/lomarakennus). Saatuja meluarvoja verrattiin ympäristöministeriön ohjeen 4/2012 mukaisiin suositushjearvoihin. Laskentatulosten perusteella voimalamallin takuuarvon mukaisilla äänipäästöarvoilla laskettu 40 dB(A):n keskiäänitaso asuinrakennuksille ei ylitä. 35 dB(A):n vyöhyke leviää sen sijaan neljän lomakiinteistön yli hankealueen länsi- ja itäpuolella, jolloin näissä kohteissa ympäristöministeriön ohjeen mukainen yöajan suunnitteluohjearvo ylittyy. Tässä yhteydessä todettiin, että tuulivoimalaitoksia on mahdollista ajaa ns. meluoptimoidulla ajolla, jolloin esimerkiksi roottorin pyörimisnopeutta rajoitetaan kovemmilla tuulennopeuksilla siiven lapakulmaa säätämällä. Tällainen tilanne laskettiin erillislaskelmana ja todettiin, että meluoptimoinnilla voidaan päästä suunnitteluohjearvojen alle kaikissa altistuvissa kohteissa. Selvityksessä arvioitiin myös pienitaajuuden melun määrä. Laskentatulos viittasi siihen, että pienitaajuinen sisämelutaso ei ylitä asumisterveysohjeen mukaisia sisätilojen melun ohjearvoja. Pienitaajuinen melu voi olla kuuluvaa ulkotiloissa alkaen taajuudesta ≈ 50 Hz.

Kaavoittaja on ehdotusvaiheessa antamassaan vastineessa todennut amplitudimodulaation ja äänen kapeakaistaisuuden osalta, että melun merkityksellistä sykintää ei voida huomioida melumalleissa, ellei siitä ole selkeää aiempaa näyttöä mallinnetun voimalatyyppin osalta. Voimalavalmistaja ei myöskään takaa tätä melun ominaisuutta, sillä sille ei vielä ole yleisiä kansainvälisiä määrittäysperusteita. Johtuen roottorin pyörimisestä, tuulivoimamelussa on aina jonkin verran heikkoa sykintää ja se on yleisesti huomioitu annetuissa ohjearvoissa, jotka ovat 5-10 dB alhaisempia kuin voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen mukaiset ohjearvot.

Varjostusta koskeva selvitys

Pöyry Finland Oy on 21.5.2014 laatinut hanketta koskevan varjostus selvityksen. Selvityksen mukaan tuulipuiston aiheuttamaa varjon vilkuntaa analysoitiin laskennallisilla menetelmillä käyttämällä tähän tarkoitukseen kehitettyä WindPRO-ohjelmiston SHADOW-mallinnusmodulia. Tarkastelussa käytettiin Nordex N117 voimalaa, jonka roottorin halkaisija on 116,8 m ja napakorkeus 140,6 m (voimalan kokonaiskorkeus 199 metriä). Ensimmäinen mallinnus tehtiin niin sanotulla konservatiivisella laskentamenetelmällä, joka ei huomioi varjon vilkuntaa vähentäviä tekijöitä, kuten pilvisyyttä. Tämän lisäksi mallinnettiin varjostus, jossa otettiin huomioon myös pitkän aikavälin auringonpaistetilastot. Tämä varjon vilkunnan ns. realistinen esiintyminen laskettiin vuositasolla koko hankealueen kattavana karttana. Lisäksi hankealueelta ja sen ympäristöstä määritettiin 27 reseptoripistettä, joille laskettiin yksityiskohtaisemat tulokset. Selvityksen johtopäätöksenä todettiin, että Huso-Pöylän hankealueen ympäristössä varjon vilkunta on paikoittain runsasta. Realistisen mallinnuksen tulokset ylittivät Tanskassa ja Ruotsissa käytössä olevat maksimi vilkunnan määrän (yli 8 h/a) ohjearvot kahdessa asutuskohteessa. Näissä asutuskohteissa vilkunta aiheutui lähes ainoastaan toiseksi pohjoisimmasta voimalasta kesäiltoina. Realistisessakaan mallinnuksissa ei huomioitu kasvillisuuden vähentävää vaikutusta vilkunnan havaitsemiseen, jolloin etenkin kesäaikainen vilkunnan määrä yliarvioitiin. Selvityksessä todettiin lisäksi, että varjon vilkunta voidaan tarvittaessa ehkäistä pysäyttämällä vilkuntaa aiheuttavat turbiniit kriittiseen aikaan.

Linnustoa koskevat selvitykset

Ahlman Konsultointi & suunnittelu on Pöyry Oy:n toimeksiannosta laatinut Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava-alueen pesimälinnustoselvityksen 2012, Metsojen soidinpaikkaselvityksen 2013 sekä Lintujen kevätmuuttoselvityksen 2012. Selvityksistä on vastannut kaksi lintuihin syventynyttä luontokartoittajaa. Pöyry Oy:n ympäristöasiantuntija on lisäksi laatinut Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava-alueen linnustoselvityksen törmäysmallinnuksen, joka on perustunut edellä mainitun kevätmuuttoselvityksen tuloksiin.

Pesimälinnustoa koskevan selvityksen mukaan hankealueella tehtiin viisi kartoituslaskentaa, joista kolme toteutettiin pistelaskentojen jälkeen. Kartoituslaskennat toteutettiin koko hankealueen osalta otollisissa kohteissa ja laskennan painopisteenä olivat uhanalaiset, EU-lintudirektiivin liitteen I-lajit sekä Suomen erityisvastaualajit. Kartoituslaskennassa merkittävien lajien reviiirit merkittiin kartalle. Lisäksi hankealueella tehtiin neljä linjalaskentaa. Linjalaskennalla laskettiin suuntaa antavasti alueen lintujen tiheys. Tämän lisäksi lintujen tiheyksiä laskettiin pistelaskentana suunniteltujen tuulivoimaloiden kohdalla. Selvityksessä todettiin, että alueen pinta-alaan ja yksipuolisiin elinympäristöihin nähden linnustoselvitystä voidaan pitää kattavana, vaikka yksittäisiä reviiirejä on saattanutkin jäädä löytymättä. Selvityksen johtopäätöksiä todettiin, että alueen pesimälinnusto saatiin selvitettyä hyvin kattavasti. Lisäksi havaintoaineistoa kertyi lepakkoinventointien yhteydessä. Kaava-alueelta löydettiin yhden metsoparin reviiiri, joka sijaitsee kaava-alueen eteläosassa sijaitsevan suoalueen reunassa. Selvityksen johtopäätöksenä todettiin, että kokonaisuutena hankealueen pesimälajisto on tavanomaista eikä merkittäviä reviiirikeskittymiä ole lainkaan.

Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava-alueen kevätmuuttoselvityksessä kevätmuuttoa havainnointiin kahdessa eri pisteessä seitsemänä päivänä 23.3.-24.4. välisenä aikana yhteensä 42 tuntia. Selvityksen johtopäätöksenä todettiin, että vaikka havainnointipäiviä oli vain seitsemän, aineisto kertoo hyvin sen, että Huso-Pöylän tuulivoimapuiston alue ei sijaitse merkittävällä lintujen muuttoreitillä.

Pöyry Oy:n ympäristöasiantuntija on laatinut Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava-alueen linnustoselvityksen törmäysmallinnusta koskevan lausunnon. Lausunnossa todettiin, että kevätmuuttoseurannan havainnointi ja törmäysriskin laskenta tehtiin oletuksella, että voimalayksiköiden kokonaiskorkeus olisi 150 metriä ja napakorkeus 94 metriä. Toteutus suunnitelma kuitenkin muuttui kaavahankkeen aikana niin, että voimaloiden kokonaiskorkeus kasvoi 200 metriin ja napakorkeus 140 metriin. Raportin lopussa arvioitiin muutoksen vaikutusta törmäysriskiin. Lausunnossa todettiin, että törmäysmalliin liittyvät epävarmuustekijät johtuvat laskennassa käytetyistä havaintoikkunoista ja yksilömääristä ja että tässä mallissa epävarmuudet on pyritty minimoimaan käyttämällä mahdollisimman realistisia lentokorkeuksia ja yksilömääriä. Lausunnon johtopäätöksenä todettiin, että merkittävimmät törmäyksistä kärsivät lajit ovat sepelkyyhky, töyhtöhyppä ja laulujoutsen. Tulosten perusteella esitettiin, että ainakin kurjen, metsähanhen, laulujoutsenen ja petolintujen todellisia törmäysmääriä tulisi seurata tuulipuiston toiminnan käynnistyttyä. Yhdenkään lajin kohdalla ei kuitenkaan arvioitu aiheutuvan törmäyskuolleisuuksista johtuvia populaatiotason muutoksia.

Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava-alueella mahdollisesti sijaitsevia metsojen soidinpaikkoja inventoitiin Metsoparlamentin virallisen ohjeistuksen mukaan. Maastotyöt tehtiin lumiseen aikaan 31.3., 2.3., ja 8.4. Selvityksen tuloksia koskevassa osioissa todettiin, että hankealueelta löydettiin yksi metsojen soidinpaikka, jossa oli merkittävä määrä kävelyjälkiä, siivenvetojälkiä ja tallautuneita soidinpainanteita. Koska Metsoparlamentin ohjeistuksen mukaan seuraava soidinpaikka voi sijaita lähimmillään noin kahden kilometrin etäisyydellä löydettyyn paikkaan nähden, alueelta ei löydetty muita soidinpaikkoja. Selvityksen johtopäätöksenä todettiin, että soidinalue sijoittuu täsmälleen samalle paikalle, johon on suunniteltu tuulivoimalayksikköä 3. Sijoituspaikka tulisi suunnitella uudelleen siten, että soidinalueelle jätetään riittävä suojavyöhyke.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on laaditun metsoselvityksen jälkeen 28.3.2014 suorittanut paikallisten metsästäjien ilmoituksen johdosta maastokäynnin voimaloiden 8 ja 9 välisellä alueella. Maastokäynnin johdosta laaditussa muistiossa todettiin, että alueella elää todennäköisesti yksi, enintään kaksi metsokukkoa. Muistion johtopäätöksenä todettiin, että muutaman metsoyksilön esiintyminen alueella ei aiheuta muutoksia voimaloiden 8 ja 9 sijainteihin. Metson elinympäristö voitaisiin kuitenkin suunnittelussa huomioida nykyistä paremmin rajaamalla voimalan 8 tuulivoimala-alue kaavassa kapeammaksi ja voimalalle 9 johtavan tielinjan rakentamisessa voitaisiin hyödyntää jo olemassa olevaa Myllytyryn suunnasta tulevaa tiepohjaa.

Lepakkoselvitys

Ahlman Konsultointi & suunnittelu on Pöyry Oy:n toimeksiannosta laatinut Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava-alueen lepakkoselvityksen 2012. Selvityksistä on vastannut kaksi luontokartoittajaa.

Selvitys tehtiin yleispiirteisenä melko suuresta pinta-alasta johtuen. Lepakoita havainnoitiin yöllä klo 22.00-04.00 välisenä aikana kiertämällä alue mahdollisimman tarkkaan läpi yhteensä noin 36 tunnin aikana. Inventoinnit tehtiin kuutena ajankohtana kesä-elokuun aikana. Lisäksi lepakkopotentiaalia arvioitiin kultakin suunnitellulta tuulivoimalayksikön sijaintapaikalta päivällä 12.9. Yöaikaisten maastoinventointien lisäksi kunkin tuulivoimalayksikön rakennuspaikan lepakkopotentiaalia arvioitiin päivällä. Tuossa arvioinnissa etsittiin kolopuita ja pohdittiin eri lajeille kelpollisia elinympäristöjä ja niihin liittyviä pienilmastoja. Selvityksessä todettiin, että arvioinnissa saatiin riittävä kuva lepakoiden esiintymisestä osayleiskaavan suunnittelua varten. Samalla todettiin kuitenkin, että osa lepakoista on varmasti jäänyt havaitsematta, sillä joidenkin lepakkojen ultraääni kuuluu vain hyvin lyhyen matkan päähän. Kokonaisuudessaan selvitystä pidettiin riittävän kattavana päätelmien tekoa varten. Selvityksessä todettiin lepakkopotentiaalinen olevan korkea voimalapaikkojen 3 ja 9 kohdalla. Muiden osalta potentiaalia pidettiin joko tavanomaisen tai heikkona. Selvityksen johtopäätöksenä todettiin, että vaikka lepakkoselvitystä voidaan pitää vain yleispiirteisenä, saatiin detektori-inventointien avulla kuitenkin varsin kattava kuva alueen lepakkotilanteesta. Kokonaisuudessaan alue on varsin tavanomainen tai jopa heikko lepakoiden esiintymisen suhteen.

Liito-oravat ja luontoarvot

Pöyry Oy:n biologit ovat laatineet Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaavan luontoselvityksen kasvillisuuden ja liito-oravien osalta.

Ympäristöhallinnon OIVA-ympäristö- ja paikkatietopalvelun ja uhanalaisten lajien Eliölajit-havaintorekisterin tietojen sekä Salon kaupungin ja Paimion kaupungin tietojen mukaan selvitysalueella ei ole tiedossa olevia luontokohteita tai uhanalaisten lajien esiintymiä. Halikon manneralueen luontoselvityksessä on ainoana kohteena alueelta mainittu vuonna 1972 rauhoitettu Pöylän kuusi.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen liito-oravarekisteriin talletetut lähimmät liito-oravahavainnot sijoittuvat selvitysalueen ympäristöön yli 300 metrin päähän. Merikotkan pesiä ei ELY-keskuksen tietojen mukaan ole 10 kilometrin etäisyydellä selvitysalueesta eikä kalasääsken pesiä luonnontieteellisen keskuksen sääksirekisterin mukaan 5 kilometrin etäisyydellä.

Luontoselvitys on perustunut kolmeen maastokartoitukseen keväällä 2012. Inventointikerroilla kartoitettiin seuraavat maankäytön suunnittelussa huomioon otettavat luonnonarvoiltaan merkittävät kohteet:

- luonnonsuojelulain 29 §:n suojellut luontotyypit,
- vesilain 2 luvun 11 §:n luonnontilaisina säilytettävät luontotyypit norot, lammet ja lähteet sekä vesilain 3 luvun 2 §:n purot, joiden luonnontilan muuttaminen on luvanvaraista,
- metsälain 10 §:n erityisen tärkeät elinympäristöt,
- uhanalaiset luontotyypit,
- liito-oravaesiintymät,
- muille uhanalaisille lajeille (luonnonsuojeluasetuksen liite 4) ja luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeille soveltuvat elinympäristöt (lepakoista ja linnuista erilliset selvitykset).

Selvityksessä tarkasteltiin kukin suunnitellun tuulivoimalan sijaintipaikkaa ja ympäristöä sekä sen soveltumista liito-oravan elinympäristöksi. Tuulivoimalan 3 kohdalla oli kaistale varttunutta tuoreen kankaan kuusikkoa, joka saattaisi sopia liito-oravan elinpiiriksi. Myös tuulivoimalan 9 osalta todettiin, että Myllytyrynkallion ja Korkiamäenniitun välinen metsäalue saattaisi soveltua liito-oravan elinpiiriksi. Kummallakaan alueella ei kuitenkaan havaittu merkkejä liito-oravasta. Muiden suunniteltujen voimalapaikkoja osalta todettiin, että niillä tai niiden lähiympäristössä ei ole liito-oravan elinpiiriksi sopivaa metsää. Liito-oravalle elinpiiriksi soveltuvia metsiä oli selvitysalueella lähinnä vain pohjoisosassa Kukolan mäen reunaosissa ja eteläosassa Korkiamäenniitun peltoalueen ympäristössä. Keväällä 2012 liito-oravia havaittiin Kukolan mäen alueella kahdessa paikassa. Toinen elinpiireistä sijaitsi lähimmillään noin 200 metrin etäisyydellä voimalan 1 sijaintipaikasta.

Selvityksessä kaava-alueella havaittiin myös seuraavat huomionarvoiset luontokohteet: Pyhäsuonkallion rinnemetsä, Varkaankellarinmäen eteläpuolen suo, Myllytyryn kallion suot, Korkiamäenniitun jyrkäne ja rehevä korpi sekä Myllytyryn puro.

Selvityksen johtopäätös- ja suositusosioissa todettiin, että luontoselvityksen perusteella selvitysalue on luontoarvoiltaan pääosin varsin tavanomaista kalioista metsämaastoa, jossa on ojitettuja suojuotteja ja jonka metsät ovat ta-

lousmetsinä hoidettuja. Laajin kalliomäkialue Pyhäsuonkallio on puustoltaan nuorta ja laajimman suoalueen Pyhäsuon luonnontila on muuttunut ojituksen seurauksena. Selvitysalueen pohjoisosassa todettiin keväällä 2012 yksi liito-oravaesiintymä ja sen lisäksi selvitysalueen koillispuolelta löytyi liito-oravan papanoita tienvarsimetsästä, jota voidaan pitää liito-oravan kulkureittinä ja potentiaalisena liito-oravaesiintymänä. Kumpikaan kohde ei sijoitu suunnitelluille tuulivoimalapaikoille tai niiden läheisyyteen. Mahdollisia metsälain (10 §) erityisen arvokkaita elinympäristöjä ovat eteläosassa sijaitsevat vähäpuustoiset suot, jyrkänne ja sen alapuolella sijaitseva rehevä korpi sekä Myllytyryn melko luonnontilainen puro-osuus ja norot. Kohteet tulee huomioida maankäytön suunnittelussa, niin että suunnittelu muun muassa edistää maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä. Selvitysalueella ei todettu kohteita, jotka voisivat täyttää luonnonsuojelulain (29 §) suojeltujen luontotyyppeiden kriteerit.

Maisemaselvitys

Pöyry Oy:n on 16.1.2013 laatinut Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaavan alustavan maisemaselvityksen, joka on liittynyt kaavaluonnosaineistoon. Selvityksen on laatinut maisema-arkkitehti ja työhön on lisäksi osallistunut arkkitehtuurin ylioppilas sekä miljöösuunnittelija. Selvityksen mukaan sen lähtötietoina on valtakunnallisten ja suojeluarvojen osalta käytetty ympäristöhallinnon paikkatietopohjaisia palveluja, paikkatietokunnan palveluita, valtion OIVA-ympäristö- ja paikkatietopalveluiden tietoja, ympäristöministeriön luetteloja valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista ja Museoviraston 22.12.2009 julkaisemaa luetteloja valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Lisäksi käytössä on ollut raportteja, julkaisuja, osayleiskaava-aineistoa sekä vanhaa kartta-aineistoa. Tietoja on täydennetty 24.9.2012 ja 11.10.2012 tehdyillä maastokäynneillä. Selvityksessä on arvioitu tuulivoimalayleiskaavan aiheuttamia vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Arviointi on tehty ympäristöministeriön julkaisun ”Tuulivoimalat ja maisema” ohjeita mukaillen.

Selvityksen mukaan lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Uskelan ja Halikonjoen laaksot) sijaitsee lähimmillään noin kolmen kilometrin etäisyydellä. Kaava-alue sivuaa alle viiden kilometrin etäisyydeltä valtakunnallisesti merkittävää Suuren rantatien kulttuuriympäristöä. Muut valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt sijaitsevat vähintään viiden kilometrin etäisyydellä kaava-alueesta.

Tuulivoimaosayleiskaavan keskeisimmät vaikutusalueet sijoittuvat Paimionjoen, Halikonjoen ja Uskelanjoen laaksojen väliin jäävälle noin 20 kilometriä leveälle alueelle. Muun ohella Huson ja Pöylän seudut ovat kauttaaltaan kallioperän murren tai ruhjeiden rikkomaa. Murroslaaksoihin syntyneitä kulttuurimaisemia ovat muun ohella Pitkänportaanojan, Poutajoen ja Vainionjoen laaksoissa. Risteävät ja haarautuvat kallioperän murren ja toisaalta näiden väleissä korkeina nousevat selänneet aiheuttanevat tuulivoimaloiden näkyvyydessä ja toisaalta katvealueissa mosaiikkimaista vaihtelua. Avoimet pitkät maisematilat ovat otollisia tuulivoimaloiden laajalle näkymiselle, mutta vastaavasti kapeiden laaksojen reunoilta nousevat korkeat kalliomäet yhdessä kasvilisyyden kanssa aiheuttavat huomattavia katvealueita. Vanha asutus on luontaisesti keskittynyt teiden varrelle selänneiden ja laaksojen reunavyöhykkeeseen. Vaihtelevan topografian vuoksi maaston muotojen aiheuttamaa katvevaikutus-

ta on todennäköisesti varsin laajoilla alueilla, myös avoimilla peltoalueilla. Selännteillä kasvava puusto kasvattaa osaltaan katvevaikutusta. Rakennetuissa kulttuuriympäristöissä pihapiirien puut ja rakennukset ovat merkittäviä katveen muodostajia.

Selvityksessä on todettu, että hankkeella ei ole merkittäviä vaikutuksia valtakunnallisesti arvokkaisiin Uskelan- ja Halikonjoen laaksojen eikä Paimionjokilaakson maisema-alueisiin. Valtakunnallisesti arvokkaan Suuren rantatien kulttuuriympäristön osalta todettiin, että hankkeella ei ole suoraa vaikutusta tielinjaukseen tai tierakenteisiin. Hanke näkyy todennäköisesti Suurelta rantatieltä avautuvien näkymien taustalla, mutta vaikutukset ovat paikallisia eivätkä voimat todennäköisesti muodostu maisematilaa dominoivaksi elementiksi.

Selvityksessä on valokuvasovitteita, joissa on tarkasteltu tuulivoimapuiston toteuttamisen maisemavaikutuksia selvityksessä mainituissa maakunnallisesti arvokkaissa kaukomaisemissa, kuten Pöylän kylän, linnavuoren ja Kurjen kylän suunnasta katsottuna. Havainnekuvia lentoestevaloista ei ole esitetty.

Pöyry Oy on 13.11.2013 laatinut uuden maisemaselvityksen, jossa edellä mainittua maisemallisten vaikutusten arviointia on täydennetty luonnosvaiheesta saadun palautteen perusteella. Myös rakennetun ympäristön kohdetietoja ja maisemallisia osa-alueita ja kyläalueita käsitteleviä tekstejä on täydennetty. Maisemallisten vaikutusten arviointiosuutta on täydennetty ja arvioinnin tueksi on laadittu näkemäanalyysit ja uusia havainnekuvia. Havainnekuvat ja näkemäalueanalyysit on laadittu napakorkeudeltaan 140 metriä ja kokonaiskorkeudeltaan 200 metriä korkeille voimaloille.

Pöylän kylän osalta on todettu, että voimalat sijoittuvat kylän taustapuolelle eikä niillä ole vaikutusta Pöylän kylän sisäisiin tai sieltä viljelylaaksoon avautuviin näkymiin. Hankkeella ei myöskään ole suoraa vaikutusta kylän rakennuskantaan tai kylässä sijaitsevien rakennuskohteiden arvoihin. Rakennuskohdeiden arvoihin kohdistuvat visuaaliset vaikutukset ovat vähäiset puuston aiheuttaman katveen vuoksi. Merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat avoimien viljelyalueiden ylitse kohti Pöylän kylää havainnoituihin näkymiin. Voimalat ja linnavuori sijoittuvat toisistaan erillisille metsäselännteille, joita erottaa kapea viljelylaakso. Voimaloilla ei siten tässä suhteessa ole suoraa linnavuoren maisemallista tai hierarkista asemaa heikentävää vaikutusta.

Huson kylän osalta on todettu, että hankkeella ei ole suoraa vaikutusta kylän rakennuskantaan tai kylässä sijaitsevien rakennuskohteiden arvoihin. Myös näihin arvoihin kohdistuvat visuaaliset vaikutukset ovat vähäiset puuston ja rakennusten aiheuttaman katveen vuoksi. Kylämiljöö on varsin pienipiirteistä ja kylätien linjaus kaartuu suuntaansa vaihdellen talojen väleistä, jolloin kapeiden näkemäsektorien syntyminen kylärakenteen sisälle on mahdollista. Visuaalisesti merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat kylän reuna-alueille, joilta viljelyalueille katsottuna voimalat hallitsevat näkymiä.

Kurjen kylän osalta on todettu, että hankkeen vaikutukset kohdistuvat Poutajoen laaksossa erityisesti Kurjen kylään. Voimaloilla ei ole suoraa vaikutusta kylän rakennuskantaan tai kylässä sijaitsevien rakennuskohteiden arvoihin, mutta voimaloiden visuaalinen vaikutus on tietyissä näkymäsuunnissa hallitseva.

Linnavuoren osalta on todettu, että hankkeen merkittävimmät vaikutukset koh-

distuvat vuoren laelta länteen ja luoteeseen suuntautuvien näkymien metsäiseen maisemakuvaan. Näissä ilmansuunnissa lähimmät voimalat muodostuvat suuren kokonsa vuoksi hallitseviksi elementeiksi ja muuttavat metsäisen alueen maisemakuvaa. Puuston katvevaikutuksen vuoksi linnavuorelta ei avaudu näkymiä Pöylän kylän tai siihen liittyvien avoimien viljelymaisemien suuntaan, minkä vuoksi kaavalla ei ole merkittävää maisemallista vaikutusta linnavuoren ja Pöylän kylän keskinäiseen suhteeseen linnavuorelta tarkasteltuna. Voimaloilla on tosin kohtalainen haitallinen vaikutus Pöylän kylän, linnavuoren ja avoimien savilaaksojen ja metsäisten selänteiden muodostamalle maisemalliselle kokonaisuudelle, koska ne näkyvät paikoin näiden maisemakokonaisuuksien taustalla.

Maisemaselvityksessä on vielä tarkasteltu voimaloiden lentoestevaloista aiheutuvaa visuaalista vaikutusta. Korkeimmat valot sijoittuvat tuulivoimaloiden konehuoneen päälle, torniosan huipulle ja 50 metrin välein tornin runkoon. Selvityksessä on tutkittu valojen näkyvyyttä ympäristöön näkemäalueanalyysin avulla.

Varsinais-Suomen maakuntamuseo on kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa 24.1.2014 todennut, että suunnitellut tuulivoimalat tulevat oleellisesti muuttamaan ja heikentämään nimenomaan linnavuoren visuaalista maisemaa ja asemaa alueen maisemakuvassa. Korkeat tuulimyllyt tulevat hallitsemaan sekä linnavuorelta että viljelylaaksosta avautuvia näkymiä ja heikentävät siten linnavuoren historiallisen kontekstin ja luonteen ymmärrettävyyttä. Kulttuuriympäristön kannalta tarkasteltuna maisemaselvityksen liitteen 1 havainnekuvat näyttävät tuulimyllyjen erittäin haitallisen maisemavaikutuksen erityisesti maakunnallisesti merkittävään Pöylän kylään, Kurjen kylään sekä valtatieltä 110 Kurjentien kohdalta kaakkoon avautuvassa maisemassa.

Pöyry Oy on 21.5.2014 laatinut vielä Huso-Pöylän osayleiskaavaa koskevan täydentävän selvityksen: ” Maisemaselvitys, sijoitussuunnitelman muutokset maisema-arviointeihin ja havainnekuviin 21.5.2014”

Muinaisjäännökset

Mikroliitti Oy on Pöyry Oy:n toimeksiannosta laatinut Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventoinnin 2013. Selvityksen pääpaino oli alueilla, joille suunnitellaan rakentamista eli voimalapaikoilla sekä maakaapeli- ja huoltotielinjoilla. Alueella ei ole ollut ennestään tunnettuja muinaisjäännöksiä. Inventoinnissa löytyi kaksi kiinteää muinaisjäännöstä; historiallisen ajan myllypaikka (Myllytyry 1) ja tervahauta (Myllytyry 2). Lisäksi inventoinnissa tarkistettiin kaksi historiallisissa lähteissä mainittua, edelleen käytössä olevaa kuntien välistä rajamerkkiä (Rajamäki 3 ja Tuohivahanpunti 4), jotka tulkittiin muinaisjäännöksiksi. Hankealueen ulkopuolelta, mutta sen tuntumasta havaittiin pronssikautinen røykkiökohde (Paimio Haltinoja 5). Selvityksen mukaan kaikki muinaisjäännökset sijaitsevat etäällä suunnitelluista voimaloiden paikoista sekä tie- ja kaapelilinjoista eikä tuulivoimapuistohankkeella siten ole haitallisia vaikutuksia muinaisjäännöksiin.

Muut

Kaupungin antaman lausunnon mukaan matkapuhelinoperaattoreilta sekä television antennilähetyverkkoa operoivalta Digita Oy:ltä on pyydetty kaavaa valmisteltaessa lausunnot. Lausuntojen mukaan tuulivoimapuiston toteuttamisesta suunnitellulla tavalla ei ole teleyhteyksille ja digilaitteiden toiminnalle olennaista haittaa, eikä tuulivoimapuiston yli esimerkiksi tapahdu lainkaan antennikuvavastaanottoa. Vaikka häiriöiden ilmeneminen on epätodennäköistä, asia voidaan tarkistaa ja korjata ennen rakentamista ja rakentamisen jälkeen tehtävien signaalimittausten pohjalta.

Hallinto-oikeuden johtopäätökset selvitysten riittävyyden osalta*Melu*

Alueelle samaan aikaan laaditussa ja vastikään vahvistetussa tuulivoimavaihe-maakuntakaavassa on laaja-alaisesti selvitetty alueiden soveltuvuutta tuulivoimamala-alueen rakentamiseen. Nyt kysymyksessä oleva kaava-alue sijaitsee tuon vaihemaakuntakaavan tuulivoimamala-alueella. Osayleiskaavaa varten laadittu melumallinnus on suoritettu noudattamalla ympäristöministeriön ohjeistusta tuulivoimamala-alueiden suunnittelusta (4/2012). Melumallinnuksen lähtötietona on käytetty valmistajan ilmoittamaa takuarvoa ja saatuja tuloksia on verrattu ohjeessa suositeltuihin meluarvoihin, jotka ovat matalampia, kuin yleisesti noudatetut valtioneuvoston päätöksen (VNp 993/1992) mukaiset melutason ohjearvot. Selvitykset viittaavat myös siihen, että pienitaajuisen melun osuus sisätiloissa jää alle suositeltujen raja-arvojen. Mikään tehdyssä selvityksessä ei viittaa siihen, että mallinnuksessa käytetystä tuulivoimalatyypistä aiheutuisi sellaista merkityksellistä sykintää (amplitudimodulaatio) tai kapeakaistaista melua, jonka johdosta mallinnukseen olisi tullut sisällyttää ympäristöministeriön ohjeessa mainittu + 5 dB:n suuruinen sanktio. Hankkeen meluvaikutukset on riittävällä tavalla selvitetty.

Hallinto-oikeus toteaa, että mikäli hanketta toteutettaessa valitaan muu kuin mallinuksissa käytetty voimalatyyppi, kaavan laatimisen aikana tehty tuulivoimaloiden melumallinnus päivitetään rakennuslupahakemuksia varten käytettävän voimalatyyppin mukaan. Tässä yhteydessä on mahdollista tarvittaessa ottaa huomioon äänen mahdollinen kapeakaistaisuus ja pienitaajuisien komponenttien osuus äänen spektrissä sekä huomioida muut edellä mainitut ympäristöministeriön antamat tuulivoimalamelun mallintamiseen ja mittaamiseen liittyvät ohjeet.

Valituksissa on esitetty, että 35 dB:n melualueella olevien kiinteistöjen ja rakennusten käyttötarkoituksissa on edelleen virheitä. Tältä osin hallinto-oikeus toteaa, että meluselvityksen tarkoituksena on selvittää hankkeen toteuttamisesta aiheutuvan meluvaikutuksen haitallisuus ja laajuus. Meluselvityksestä ilmenee, että mainitulla 35 dB:n melualueella on alle kymmenen rakennusta. Näissä oloissa yksittäisen rakennuksen käyttötarkoituksella ei ole kaavan laillisuutta arvioitaessa merkitystä. Rakennusten käyttötarkoitus tulee yksityiskohtaisemmin huomioon otettavaksi tuulivoimaloiden rakennuslupavaiheessa.

Välke

Valituksissa on esitetty kaavan selvitysten olevan riittämättömiä sillä perusteella, että tuulivoimaloista aiheutuvaa välkevaikutusta ei ole tarkasteltu kiinteistökohtaisesti.

Hankkeesta laaditussa varjostusselvityksen kuvassa 3-1 on esitetty varjon vilkkunnan realistinen määrä tunteina vuodessa, kun auringonpaistetilastot on huomioitu. Kuvassa on esitetty vaikutusalueella sijaitsevat rakennukset, joita vastaavissa 27 reseptoripisteissä on laskettu sekä teoreettinen että realistista tilannetta osoittava varjon vilkkumisvaikutus. Välkevaikutus on riittävästi selvitetty.

Maisema ja muinaisjäännökset

Hankkeesta on laadittu maisemaselvitys, jossa on laaja-alaisesti kuvattu alueen ja sen ympäristön maisemallisesti arvokkaat alueet sekä esitetty havainnekuvia hankkeen vaikutuksesta kauko- ja lähimaisemassa. Maisemaselvitystä on luonnosvaiheessa saadun palautteen johdosta vielä täydennetty ja hankkeesta on laadittu runsaasti havainnekuvia ja valokuvasovitteita. Lentoestevalojen visuaalinen vaikutus on selvitetty näkemäalueanalyysillä. Hallinto-oikeus katsoo, että selvityksessä on riittävän kattavasti kartoitettu arvokkaaksi luokitellut alueet ja kohteet kaava-alueella ja sen lähiympäristössä sekä tuulivoimapuiston alueen muinaisjäännökset. Laadittujen selvitysten perusteella voidaan riittävän luotettavasti arvioida hankkeesta aiheutuvat maisemavaikutukset. Kun otetaan huomioon lentoestevaloja koskeva näkemäalueanalyysi sekä muu tuulivoimaloiden päiväaikaista näkyvyyttä osoittava havainnekuvamateriaali, selvitykset eivät ole maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamalla tavalla puutteellisia sillä perusteella, että yöaikaisista lentoestevaloista ei ole erikseen laadittu havainnekuvamateriaalia.

Kaava-alueella ei ole aiemmin ollut tunnettuja muinaisjäännöksiä. Kaavoitusta varten suoritettussa muinaisjäännösinventoinnissa alueelta on kuitenkin löydetty kaksi uutta muinaisjäännöstä sekä paikallistettu kaksi vanhaa rajamerkkiä, joita voidaan pitää muinaisjäännöksinä. Mainitut muinaisjäännökset on merkitty selvitysaineiston karttaan niin, että kaavan toteuttamisen mahdollinen vaikutus kulttuuriperinnön arvoihin voidaan riittävästi arvioida.

Luontoarvoja koskevat selvitykset

Hankealueelta ja sen ympäristöstä on laadittu pesimälinnustonselvitys, lintujen kevätmuuttoselvitys, metsojen soidinpaikkaselvitys sekä sitä täydentävä ELY-keskuksen maastokatselmuksen johdosta laadittu muistio. Lisäksi lintujen osalta on laadittu linnustonselvitykseen liittyvä törmäysmallinnus. Kaavaa varten on myös laadittu lepakkoja koskeva erilliselvitys sekä alueen luontoarvoja ja liito-oravia koskevat erilliselvitykset. Kaikki selvitykset ovat asiantuntijoiden laatimia.

Kaavan on valituksissa katsottu perustuvan riittämättömiin linnustonselvityksiin, koska linnuston osalta ei ole suoritettu lainkaan syysmuuttoselvitystä. Kun otetaan huomioon mitä alueen linnuston suhteellisista määristä on kevätmuuttoa koskevassa selvityksessä saatu selville sekä toisaalta se, että yleisesti

tunnettujen muuttoreittien perusteella ei ole syytä olettaa, että lintuja ohjautuisi alueelle syksyllä enemmän kuin keväällä, kaavan linnustoa koskevat selvitykset ovat riittävät.

Saatujen selvitysten perusteella muun ohella alkuperäisessä hankesuunnitelmassa ollut voimala 3 on kokonaan poistettu alueella havaittujen luontoarvojen vuoksi ja voimalan 9 paikkaa on siirretty paikkaan, jossa sen lähiympäristössä havaitut luontoarvot eivät häiriinny. Luontoselvitys on tehty koko kaava-alueen osalta ja voimala 9 on siirretty alueelle, jolla ei ole havaittu olevan häiriintyviä kohteita. Kaava ei näin ollen ole Leinin ym. valituksessa tarkoitettulla tavalla lainvastainen sillä perusteella, että voimalan 9 uuden sijaintipaikan luontoarvoja ei ole erikseen selvitetty. Luontoarvoja koskevassa selvityksessä on todettu, että laajimman suoalueen Pyhäsuon luonnontila on muuttunut ojituksen seurauksena. Näin ollen kaava ei ole lainvastainen myöskään sillä perusteella, että suon osalta ei ole laadittu Kaunosen ym. valituksessa mainittua haitta-arviointia.

Hallinto-oikeus katsoo, että laadittujen selvitysten perusteella voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset muun ohella luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin.

Johtopäätös

Tuulivoimayleiskaavoituksen yhteydessä on tarpeellisessa määrin hyödynnetty aikaisemmin tehtyjä selvityksiä sekä tehty runsaasti hankkeeseen liittyviä erilliselvityksiä ja niiden täydennyksiä, joissa on otettu huomioon asiantuntijaviranomaisten kaavoituksen eri vaiheissa antamia lausuntoja. Hallinto-oikeus katsoo, että hyväksytty Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava perustuu maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuihin riittäviin selvityksiin.

Kaavan sisältöä koskevat säädökset

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään.

Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon muun ohella mahdollisuudet energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla, mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön, kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset, rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Edellä tarkoitettut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

Laadittaessa tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa, jota voidaan käyttää tuulivoimalan rakennusluvan perusteena, on sen lisäksi, mitä yleiskaavasta muutoin säädetään, huolehdittava siitä, että yleiskaava ohjaa riittävästi rakentamista ja muuta alueiden käyttöä kyseisellä alueella, suunniteltu tuulivoimarakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu maisemaan ja ympäristöön ja että tuulivoimalan tekninen huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää.

Yleiskaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan yleiskaava-alueella suunniteltaessa tai rakennettaessa taikka muutoin käytettäessä (yleiskaavamääräykset). Yleiskaavamääräykset voivat muun ohessa koskea maankäytön ja rakentamisen erityistä ohjausta tietyllä alueella sekä haitallisten ympäristövaikutusten estämistä tai rajoittamista.

Alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Valtioneuvoston vahvistamien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden eheytyvää yhdyskuntarakennetta ja elinympäristön laatua koskevan erityistavoitteen mukaan alueidenkäytössä tulee muun ohella edistää uusiutuvien energialähteiden käyttöedellytyksiä. Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys. Kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevien erityistavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohtana. Tällainen inventointi on muun ohella Museoviraston valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja ympäristöjä koskeva inventointi, (RKY 2009)

Maakuntakaavoitus

Huso-Pöylän kaava-alue sijoittuu kolmen eri maakuntakaavan alueelle. Alueen pohjoisosassa on voimassa Turun kaupunkiseudun maakuntakaava, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 23.8.2004. Kaavassa alue on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M). Alueen halki kulkee suurjännitelinja. Länsipuolella alue sivuaa kaavaan merkittyä kahta suojelualuetta (S), jotka koostuvat luontokohteista tai -alueista. Eteläisempi suojelualue sijaitsee lähimmillään noin 200 metrin etäisyydellä suunnitelluista tuulivoimaloista ja pohjoisempi noin 500 metrin etäisyydellä. Pohjoispuolelle noin kilometrin etäisyydelle voimaloista on kaavaan merkitty kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta tärkeä alue.

Alueen itäosassa on voimassa ympäristöministeriön 12.11.2008 vahvistama Salon seudun maakuntakaava. Siinä alue on niin ikään maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M), jonka läpi kulkee suurjännitelinjan varaus. Kaava-alueen kaakkoispuolella oleva Pöylän kylä on osoitettu maakunnallisesti merkittäväksi rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudeksi (srr10).

Alueen eteläpuolella Sauvon kunnan alueella on voimassa ympäristöministeriön maaliskuussa 2013 vahvistama Loimaan seudun, Turun seudun kehyskuntien, Turunmaan ja Vakka-Suomen maakuntakaava, jossa alue on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M).

Kaava-alue kuuluu myös osana Varsinais-Suomen maakuntavaltuustossa 10.6.2013 hyväksytyyn Varsinais-Suomen tuulivoimavaihemaa-alueeseen, joka on sittemmin vahvistunut 9.9.2014. Vaihemaa-alueeseen sisältyy tuulivoimaloiden alue tv-501: Huso-Pöylä (Paimio, Salo, Sauvo).

Kaavan sisältö valitusten tarkoittamin osin

Pääosa osayleiskaava-alueesta on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M-1). Kaavamääräyksen mukaan alueella sallitaan maa- ja metsätalouden harjoittamista palveleva rakentaminen sekä ulkoilu. Alueelle saa sijoittaa tuulivoimaloita niille erikseen osoitetuille alueille sekä niitä varten huoltoiteitä ja teknisiä verkostoja. Mikäli alueelle suunnitellaan sijoitettavaksi uusia melulle herkkiä toimintoja, on suunnittelussa otettava huomioon melun torjunta siten, että valtioneuvoston päätöksen mukaiset melutason ohjeet ja ympäristöministeriön suositusohjeet eivät ylity.

Alueelle on Paimion kaupungin puolella osoitettu kuusi tuulivoimalan aluetta (tv). Niitä koskevan kaavamääräyksen mukaan tuulivoimalan kokonaiskorkeus saa olla enintään 200 metriä edellyttäen, että voimalan kokonaiskorkeus merenpinnasta ei ylitä lentoesteluvassa asetettavia korkeusrajoituksia. Voimaloiden tulee olla säädettävissä siten, etteivät melu- ja välkehaitat ole kohtuuttomia loma-asuntojen käytön aikana. Tuulivoimalan kaikkien rakenteiden on sijoitettava kokonaan alueen sisäpuolelle. Tuulivoimaloiden kokoamis- ja pystytysalueet on huoltoalueita lukuun ottamatta maisemoitava rakentamisen jälkeen. Voimaloiden tarkka sijainti määritellään rakennusluvan yhteydessä. Puolustusvoimilta on pyydetty lausuntoa ennen rakennusluvan myöntämistä.

Alueelle on osoitettu lisäksi luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita, jotka liittyvät joko liito-oravan esiintymisalueeseen tai ovat paikallisesti huomionarvoisia luontokohteita (luo-1 ja luo-4). Kaava-alueen lounaiskulmaan on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaan harjualueen tai muun geologisen muodostuman alue (ge). Kaava-alueen itärajalle on lisäksi osoitettu kaksi muinaismuistolain rauhoittamaa kiinteää muinaismuistoa (SM 3 ja 4). Kaavamääräyksen mukaan alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on pyydetty Museoviraston/museoviranomaisen lausuntoa. Kohdenumero viittaa kaavaselostuksessa olevaan kohdekuuluun.

Kaavaa koskevien yleismääräysten mukaan yleiskaavaa saa käyttää tuulivoimaloiden rakennusluvan perusteena. Rakennelma tai laite ei saa häiritä ilmaa palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle. Ennen kunkin tuulivoimalayksikön rakentamista on oltava ilmailulain (1194/2009) 165 §:n mukainen lentoestelupa. Puolustusvoimilta on pyydetty lausuntoa ennen rakennusluvan myöntämistä. Tuulivoimaloiden sekä niiden huolto- ja rakentamistiet ja maakaapelien sijoittamisessa on otettava huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet. Tuulivoimaloiden huolto- ja rakentamistiet sekä maakaapelit on sijoitettava mahdollisuuksien mukaan samaan maastokäytävään. Tuulivoimalat on purettava niiden käyttöajan päätyttyä kohtuullisessa ajassa rakennusvalvonnan ohjeistuksen mukaisesti. Rakennuspaikka ympäristöineen tulee maisemoida.

Kaavan sisällön lainmukaisuus

Tarkoituksenmukainen suunnittelukokonaisuus ja maanvuokrasopimukset

Kaavaa on vaadittu kumottavaksi muun ohella sillä perusteella, että kaava-alue ei muodosta tarkoituksenmukaista suunnittelukokonaisuutta, koska kaava-alue ei kata koko sitä aluetta, jolla kaavan toteuttamisella voi olla vaikutusta ympäristön maankäyttöön. Kaavaa on vaadittu kumottavaksi myös siksi, että kaikkien kaava-alueen maanomistajien kanssa ei ole tehty maanvuokrasopimuksia.

Kunta päättää sille kuuluvan itsemääräämisoikeuden nojalla kaavan laatimisesta ja kaava-alueen laajuudesta. Kaava-alueen on kuitenkin muodostettava sellainen tarkoituksenmukainen suunnittelukokonaisuus, että kaavan toteuttamisen vaikutukset kaava-alueella ja sen ympäristössä voidaan riittävästi arvioida. Nyt kysymyksessä oleva kaava-alue, mukaan lukien myös Salon kaupungin puolella sijaitseva alue on pinta-alaltaan yli 4 km²:n kokoinen. Alueelle on osoitettu yhteensä kahdeksan tuulivoimalan rakennuspaikkaa. Tähän nähden ja kun otetaan huomioon, että laaditut selvitykset kattavat koko kaava-alueen ja myös ne alueet kaava-alueen ulkopuolella, joilla kaavan toteuttamisella saattaa olla maankäytöllisiä vaikutuksia, kunta on harkintansa mukaan voinut rajata kaava-alueen laajuuden nyt valitulla tavalla. Kaava on kunnan maankäyttöä ohjaava suunnitelma, eikä kaavan laatiminen edellytä maanvuokrasopimusten tekemistä. Kaava ei siten näillä valitusperusteilla ole lainvastainen.

Terveellisyys, turvallisuus ja viihtyisyys

Maankäyttö- ja rakennuslaissa ei ole säädöksiä valituksissa mainitusta kahden kilometrin suojaetäisyydestä tai muistakaan metrimääräisistä suojaetäisyyksistä lähimpiin häiriintyviin kohteisiin. Kaavan sisältövaatimusten toteutumista arvioidaan tapauskohtaisesti erikseen laadittujen selvitysten ja kaavassa annettujen kaavamääräysten nojalla.

Laadittu melumallinnus osoittaa, että joidenkin loma-asuntojen kohdalla on mahdollista, että tietyissä olosuhteissa ympäristöministeriön ohjeen 4/2012 mukainen loma-asuntojen 35 dB:n yöajan melutason ohjearvo ylittyy. Mainitun ohjearvon ylittyminen ei välittömästi merkitse sitä, että kaava olisi tällä perusteella lainvastainen, vaan on arvioitava, onko mainittu haitta kaavamääräyksiin tai rakennuslupamenettelyssä muutoin rajoitettavissa siten, että asumisen ja tuulivoimalarakentamisen tarpeet voidaan sovittaa yhteen siten, että saavutetaan kaavan sisältövaatimukset täyttävä ratkaisu. Asiassa on otettava huomioon myös se, että viitattu 35 dB:n yöajan melutason ohjearvo on ainoastaan suositusluonteinen, eikä sillä toistaiseksi ole samanlaista oikeuskäytännössä syntynyttä sitovuutta kuin valtioneuvoston päätöksellä melutason ohjearvoista (VNp 993/1992).

Osayleiskaavatyön viimeistelyvaiheessa on 21.5.2014 laaditussa melumallinnuksen tarkistuksessa todettu, että tuulivoimalaitoksia on mahdollista ajaa ns. meluoptimoidulla ajolla, jolloin esimerkiksi roottorin pyörimisnopeutta rajoitetaan kovemmilla tuulennopeuksilla siiven lapakulmaa säätämällä. Laaditussa selvityksessä havaittiin, että meluoptimoinnilla voidaan päästä suunnitteluohjearvojen alle kaikissa altistuvissa kohteissa. Tämän vuoksi ja kun otetaan huomioon kaavamääräys, joka edellyttää tuulivoimaloiden olevan säädettävissä siten, ettei melu saa olla kohtuutonta loma-asuntojen käytön aikana, hallinto-oi-

keus katsoo, että kaava on toteutettavissa siten, että se täyttää siltä edellytetyn terveellisen elinympäristön sisältövaatimuksen.

Valituksissa on vedottu myös siihen, että tuulivoimaloista putoava jää voi aiheuttaa vaaratilanteita, mahdollista metsäpalon vaaraa ei ole lainkaan otettu huomioon ja että tuulivoimaloista voi aiheutua häiriötä digilaitteille estäen mahdolliset hätäpuhelut.

Lähin tuulivoimalan sijoituspaikka sijaitsee liikenneviraston ohjeen mukaisen 300 metrin etäisyydellä maantiestä, eikä maanteiden turvallisuutta valvovalla ELY-keskuksella ole ollut asiassa tältä osin huomautettavaa. Tuulivoimalasta irtoava lumi ja jää voivat aiheuttaa riskin tuulivoimalan lähistöllä liikkuvalle, koska jää voi kovalla tuulella lentää jopa muutaman sadan metrin päähän voimalasta. Tuulivoimaloiden rakennusluvuissa voidaan kuitenkin antaa tarvittavia määräyksiä varustaa tuulivoimalat lapojen jäänestöjärjestelmällä tai jäätunnistimella ja/tai sijoittaa tuulivoimalan alueelle putoilevasta jäästä varoittavia kylttejä. Varsinais-Suomen pelastuslaitos on kaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossa edellyttänyt, että alueen tiestö rakennetaan ja pidetään kunnossa siten, että se mahdollistaa raskaan pelastusajoneuvon toimimisen alueella. Samassa lausunnossa on kiinnitetty huomiota myös voimaloiden 8 ja 9 läheisyydessä sijaitseviin erityisiin luonnonarvoihin ja suositeltu arvioimaan mahdollisia paloturvallisuusriskejä näillä alueilla. Näitä riskejä on pelastuslaitoksen lausunnon mukaan mahdollista vähentää teknisillä ratkaisuilla kuten tehokkaalla ukkossuojauksella, palonilmaisulla sekä sammutuslaitteistolla. Kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa pelastuslaitos on todennut, että aiemmin annettu lausunto on kaavaehdotuksessa huomioitu eikä pelastuslaitoksella ole ollut kaavaehdotuksesta huomautettavaa.

Alustavien selvitysten mukaan kaavan toteuttamisesta ei ole odotettavissa olennaista haittaa digilaitteille eikä pelastuslaitoksella eikä muillakaan yleistä turvallisuutta valvovilla viranomaisilla ole ollut tämän seikan osalta huomautettavaa.

Kun otetaan huomioon melun ja välkkeen haitallisten vaikutusten rajoittamista koskeva kaavamääräys, se, mitä edellä on kaavan toteuttamisesta mahdollisesti aiheutuvien haittojen torjumisesta lausuttu sekä se, että rakennuslupavaiheessa on vielä mahdollista antaa tarkentavia haittojen rajoittamista koskevia määräyksiä, hallinto-oikeus katsoo, että kaava täyttää siltä edellytetyn terveellisen, turvallisen ja viihtyisän elinympäristön sisältövaatimuksen.

Turun Ursa ry on vaatinut kaupunginvaltuuston päätöksen muuttamista siten, että kaavaan lisätään lentoestevaloja koskeva kaavamääräys. Hallinto-oikeudella ei ole toimivaltaa muuttaa hyväksytyä kaavapäätöstä, joten hallinto-oikeus on tulkinnut yhdistyksen vaatimuksen kaavan kumoamista koskevana vaatimuksena. Tältä osin hallinto-oikeus toteaa, että yleiskaavalla ratkaistaan ainoastaan alueen tuleva maankäyttö. Tässä tapauksessa alueelle on osoitettu tuulivoimala-alue, jonka toteuttaminen edellyttää sekä erillistä lentoestelupaa että rakennuslupaa. Tuulivoimaloiden rakenteelliset ja tekniset yksityiskohdat, kuten lentoestevalot ratkaistaan vasta noiden lupien yhteydessä. Huso-Pöylän tuulivoimapuiston osayleiskaava ei siten ole lainvastainen, vaikka siinä ei ole Turun Ursa ry:n valituksessa tarkoitettua lentoestevalojen teknisiä ominaisuuksia ja käyttöä koskevaa kaavamääräystä.

Kaava on maankäytön suunnitelma, jonka lainmukaisuutta arvioidaan maan-

käyttö- ja rakennuslain nojalla. Maankäyttö- ja rakennuslaki ei edellytä, että kaavassa olisi määräyksiä kaavan toteuttamisesta aiheutuvan toiminnan ympäristöhäiriöiden seurannasta. Toiminnasta mahdollisesti aiheutuvan haitan valvomisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä säädetään eräistä naapurussuhteista annetusta laissa, terveydensuojelulaissa ja ympäristönsuojelulaissa. Myös valituksissa mainittu mahdollinen ympäristöluvan tarve ratkaistaan eri menettelyssä ympäristönsuojelulain nojalla.

Virkistys- ja luonnonarvot

Yhteensä noin 4 km²:n kokoiselle kaava-alueelle on osoitettu kahdeksan tuulivoimalaa ja muutoin alue on pääasiassa maa- ja metsätalousvaltaista aluetta. M-1-aluetta koskevan kaavamääräyksen mukaan alueella sallitaan muun ohella ulkoilu. Kaava-alueen kokoon nähden kaavan toteuttaminen ei merkittävästi vähennä virkistykseen soveltuvien alueiden määrää alueella. Alueella olevat luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet, kuten liito-oravan esiintymisalueet ja muut paikallisesti huomionarvoiset luontokohteet on osoitettu kaavakartalla, eikä niille ole osoitettu tuulivoimalarakentamista. Myöskään liito-oravan kulkureitit eivät selvityksen mukaan sijoitu suunnitelluille tuulivoimalapaikoille tai niiden läheisyyteen. Voimala 3 on poistettu kokonaan kaavaehdotusvaiheessa esillä olleesta kaavakartasta sen rakennuspäikällä havaittujen luontoarvojen, kuten metson soidinpaikan turvaamiseksi.

Kaava-aineistossa olevien linnustoa koskevien selvitysten mukaan kaava-alueen pesimälajisto on tavanomaista eikä merkittäviä reviirikeskittyviä ole lainkaan. On myös todettu, että Huso-Pöylän tuulivoimapuiston alue ei sijaitse merkittäväällä lintujen muuttoreitillä. Selvityksen mukaan kurki, joutsen, hanhet ja petolinnut ovat lajeina alttiita törmäyksille ison kokonsa ja osin muuttokäyttäytymisensä vuoksi ja että ainakin kurjen, metsähänhen, laulujoutsenen ja petolintujen todellisia törmäysmääriä tulisi seurata tuulipuiston toiminnan käynnistyttyä. Yhdenkään lajin kohdalla ei kuitenkaan ole arvioitu aiheutuvan törmäyskuolleisuuksista johtuvia populaatiotason muutoksia.

Kaava-aineistossa olevan lepakkoselvityksen mukaan alue on kokonaisuudessaan varsin tavanomainen tai jopa heikko lepakoiden esiintymisen suhteen.

Kun otetaan huomioon asiakirjoissa olevien luonnonarvoja koskevien selvitysten sisältö sekä kaavan ratkaisut, kaava täyttää luonnonarvojen vaalimista ja virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyttä koskevan yleiskaavan sisältövaatimuksen.

Maisema- ja kulttuurihistorialliset arvot

Kaava-alue ei miltään osin ulotu Museoviraston valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä koskevassa inventoinnissa mainituille alueille. Tuulivoimalat voivat paikoitellen näkyä näille alueille, mutta tehtyjen selvitysten mukaan hankkeella ei ole kyseisten alueiden arvoa merkittävästi heikentäviä vaikutuksia. Kaavan selvitysaineistoissa on esitetty ristiriitaisia näkökantoja kaavan vaikutuksesta ensisijaisesti maakunnallisesti merkittävän Pöylän rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuuteen ja linnavuoren asemaan kuin myös Paimion puolella sijaitseviin Huson ja Kurjen kylän maisemiin. Kaava-alue sijaitsee maisemallisesti ennestään rakentamattomalla Pöylän, Kurjen ja

Huson kylien väliin jäävällä metsäisellä selänteellä, jonka halki kulkee suurjännitevoimalinja. Koska keskeiset maisemaelementit muodostuvat alueella laajoista eri suuntiin avautuvista peltoaukeista, tuulivoimalat näkyvät paikoitellen varsin pitkälle avoimen maiseman taustalla. Toisaalta lähimaisemassa voimaloiden näkyvyys pienenee huomattavasti puuston suojaavan vaikutuksen johdosta. Voimaloilla ei ole suoraa vaikutusta kylien rakennuskantaan tai kylissä sijaitsevien rakennuskohteiden arvoihin, mutta voimaloiden visuaalinen vaikutus maisemassa on tietyissä näkymäsuunnissa hallitseva. Linnavuori ei sijaitse samalla metsäselänteellä tuulivoimala-alueen kanssa, vaan muodostaa erillisen maisemaelementin peltoaukean toisella puolella. Kaava-alueella havaitut muinaisjäännökset on osoitettu kaavakartalla ja sijaitsevat sellaisella etäisyydellä suunnitelluista voimaloiden paikoista sekä tie- ja kaapelilinoista, ettei tuulivoimapuistohankkeella voi katsoa olevan niihin haitallisia vaikutuksia.

Tuulivoimalat ovat teknisiä rakenteita, jotka poikkeavat selvästi luonnonmaisemasta ja suuren kokonsa vuoksi niiden visuaalinen vaikutus ulottuu laajalle. Kun otetaan huomioon tuulivoimaloiden sijainti ja koko, hanketta ei ole mahdollista toteuttaa aiheuttamatta muutoksia ympäristössä ja maisemakuvassa. Kaavan laatiminen edellyttää usein erilaisten ja keskenään ristiriitaistenkin sisältövaatimusten ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yhteensovittamista. Tähän nähden ja edellä mainitut maisemavaikutukset ja kaavan ratkaisut huomioon ottaen hallinto-oikeus katsoo, että kaava täyttää riittävästi rakennetun ympäristön ja maiseman vaalimista koskevan sisältövaatimuksen ja suunniteltu tuulivoimalarakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu maisemaan ja ympäristöön lain edellyttämällä tavalla. Kun arvioidaan kaavan ratkaisuja kokonaisuutena, kaava edistää myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden saavuttamista.

Kohtuuttomuus

Useassa valituksessa on esitetty kaavan olevan maaomistajille kohtuuton, koska se estää rakentamisen kaavan osoittamalle melualueelle ja siksi, että kaava-alueen ympäristön kiinteistöjen arvot laskevat, koska tuulivoimalat pilaavat maiseman.

Kaava-alue ja sen ympäristö on maakuntakaavassa maa- ja metsätalousvaltaisista aluetta eikä sinne ole suurjännitejohtoa lukuun ottamatta osoitettu rakentamista koskevia aluevarauksia. Alueella ei ole yksityiskohtaisia kaavoja ja se on tällä hetkellä pääosin maa- ja metsätalouskäytössä. Yleiskaava ei estä alueiden käyttämistä maakuntakaavan aluevarausten mukaisesti ja nykykäyttöä vastaavasti edelleen maa- ja metsätalousalueena. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaavan toteuttamisesta aiheutuva muutos maisemakuvassa ja sen mahdollinen vaikutus kiinteistön arvoon ei ole sellainen maanomistajan kannalta kohtuuton haitta, jota maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitetaan. Kaava ei muillakaan valituksissa esitetyillä perusteilla ole kohtuuton.

Perustuslain vastaisuus

Suomen perustuslaissa säädetään muun ohella, että vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja että jokaisen omaisuus on suojattu.

Perusoikeuksien yhteensovittaminen saattaa edellyttää, että esimerkiksi omaisuuden suoja joudutaan muiden perusoikeuksien toteuttamiseksi joiltain osin rajoittamaan. Tällaisesta yhteensovittamisesta on kyse kaavoittamista ja rakentamista koskevien maankäyttö- ja rakennuslain säännösten kohdalla, mikä on lakia säädettäessä otettu huomioon muun ohessa hankkimalla lakiehdotuksesta perustuslakivaliokunnan lausunto.

Tarkoituksenmukaisuus

Hallinto-oikeus voi tutkia valitusten perusteella ainoastaan tehdyn päätöksen lainmukaisuuden. Hallinto-oikeus ei voi kumota tai muuttaa päätöstä sillä perusteella, että jokin toinen ratkaisu olisi ollut valittajien kannalta tarkoituksenmukaisempi tai parempi.

Yhteenveto

Kaavoitusmenettely ja vuorovaikutus on toteutunut maankäyttö- ja rakennuslain säännösten mukaisesti ja yleiskaavan laatiminen on perustunut riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaava täyttää sitä koskevat sisältövaatimukset ja edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden saavuttamista. Yleiskaava ei myöskään aiheuta maanomistajille kohtuutonta haittaa. Kaupunginvaltuuston päätös ei ole lainvastainen.

5) **Oikeudenkäyntikulut**

Asianosainen on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Säännöstä voidaan soveltaa myös päätöksen tehneeseen hallintoviranomaiseen. Harkittaessa julkisen asianosaisen korvausvelvollisuutta on otettava erityisesti huomioon, onko oikeudenkäynti aiheutunut viranomaisen virheestä.

Huso-Pöylän puolesta ry:n ja Salmisten valitukset on hylätty. Tähän nähden ei ole kohtuutonta, että he joutuvat pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Sovelletut oikeusohjeet

- 1) Kuntalaki 4 §, 92 § 1 mom ja 100 §
Hallintolainkäyttölaki 51 § 2 mom
Maankäyttö ja rakennuslaki 188 § 1 mom
- 2) Hallinto-oikeuslaki 3 §
Hallintolainkäyttölaki 51 § 2 mom
- 3) Hallintolainkäyttölaki 41 §
- 4) Maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 24 § 2 mom, 32 § 1 mom, 39 §, 41 §, 62 §, 63 §, 65 §, 77 a §, 77 b § ja 188 § 1 mom
Maankäyttö- ja rakennusasetus 1 §, 19 §, 30 § ja 32 §
Kuntalaki 62 § ja 90 §

5) Hallintolainkäyttölaki 74 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen antopäivästä lukien.

Valitusosoitus on liitteenä (Julkipanon jälkeen).

Esittelijä

Veronica Storträsk

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden ylituomari Hannu Renvall sekä hallinto-oikeustuomarit Tuire Nurmio ja Kari Hartzell.

Toimituskirjan oikeaksi todistaa

Lainkäyttösihteeri

Katri Nikkanen